Els Mestres Contistes

VOLUM II

Conan Doyle
Catulle Mendes

ELS MESTRES CONTISTES

ELS MESTRES CONTISTES

VOLUM II

Conan Doyle - Catulle Mendès

Conan Doyle:

EL MOCADOR TACAT

ELS SIS «NAPOLEONS»

Catulle Mendès:

L'ORIGEN CRUDEL

EL MOCADOR TACAT

Aventura de SHERLOCK HOLMES, contada pel Doctor John Watson. Tr[illegible]r del text anglès

per

Sir Arthur Conan Doyle

Era a primers d'abril de 1883, y un matí, al despertarme, me trovo ab Sherlock Holmes, ja tot vestit, dret a la vora del meu llit. Als hores jo encara era solter y vivíem plegats en el 123 de Baker Street. Com qu'ell, de natural, no era matiner y l rellotge que hi havia al damunt de la xemeneya de la meva cambra tan sols marcava un quart de vuit, vaig mirarmel ab sorpresa y ab un xich de ressentiment per haverme despertat a n'aquella hora.

—Ho sento molt, Watson—me va dir—però jo no 'n tinch la culpa. L'un pel altre, aquest matí, tots hem rebut. Comensant per la portera, que s ha volgut venjar sobre mi, de que la hagin despertat tant a deshora, y acabant per mi, que,

com es molt natur[illegible] venjar sobre vo[illegible]. Ja h[illegible] el dansa!...

—Que potser hi ha [illegible]?

—No, una client[illegible] que ha trucat a la porta en u[illegible] extraordinaria y que insist[illegible] rem. S'espera al saló. Y ar[illegible] que quan les senyoretes corren per [illegible] a n aquestes hores y treuen [illegible] a la gent, ab aquesta presa, deu ser que hi passa alguna cosa molt important y potser de caràcter gravissim. Si, com jo m penso, porta algun assumpte interessant a la meva resolució, suposo que vostè voldrà enterarsen, com de costum, y auxiliarme en tot allò que pugui. [illegible] aquí el motiu d'haverlo despertat.

—Gracies, Holmes, [illegible] que m hagi despertat.—

Com que no hi havia re al mon que m'apassionés tant com el seguir d'aprop a Sherlock Holmes en ses investigacions professionals, y l'admirar el seu maravellós sistema de desxifrar, per medi de la deducció, els problemes que l'hi eren sotmesos, vaig vestirme rápidament y al cap de deu minuts ja era ab ell al saló.

Allà vàrem trovarnos en presencia d' una senyoreta tota vestida de negre, ab un vel espés que l'hi cobria la cara. Al

[illegible] que estaba asse[illegible], [illegible]

—[illegible] Holmes, [illegible] Sherlock Holmes [illegible] doctor Watson [illegible] devant [illegible] tota ll[illegible] estat [illegible] maleix. [illegible] [illegible] acostar hi, [illegible] que li sia p[illegible], [illegible]

—[illegible] Holmes [illegible] manera. —[illegible] negre, ab [illegible] a la [illegible]

—[illegible] mo lar?

—La [illegible] l'horr[illegible] senyor Holmes [illegible]

Al dir [illegible] el vel [illegible] venc[illegible] de que [illegible] que ten[illegible] llàgrima. [illegible] estaven des[illegible] rant a [illegible] ora

del cap com el d'una dona perseguida. El seu aspecte era el d'una [illegible] d'ens trenta anys, peró ab el [illegible] prematurament grisenchs, y una expressió de cansament y d'[illegible] per tot el seu cos. Sherlock Holmes va donarse compte de [illegible] ab un d'aquells cops d'ull [illegible] penetrans.

—Calmis, [illegible].
—va dirli ab [illegible] cap a n'ella y [illegible] ho aclarirem ab [illegible] Ha vingut en tren [illegible].

—Com ho sab [illegible]?

—No, per[illegible] que [illegible] el bitllet de tornada [illegible] de la mà esquerra. D[illegible] de casa seva de bon matí [illegible] tragecte en *dog-cart* per molt mal camí avans d'arrivar a [illegible].

Ella, al sentir [illegible] en Holmes, ab admiració [illegible].

—No s'alarmi [illegible] que li dich, ho sé per vosté mateixa. Miri la mániga esquerra del seu sach: està tota tacada de fanch en [illegible] indrets diferents. els esquitxos encara són frescos y no hi ha com anar en *dog-cart* per esquitxarse d'aquesta manera, sobretot quan hi ha mal camí y's va assegut a la esquerra del cotxer.

—[illegible] se pas qu[illegible], senyor Holmes [illegible] de [illegible]ó, però tot lo que [illegible] tes [illegible] sortit de casa abans de las sis, he arribat a Leatherhead a un quart de set, y he prés el primer tren de Londres, arribant a las set a la estació de Waterloo. Però jo ja no puch aguantar més! Jo m tornaré boja, si axó continúa! No tinch ningú a qui dirigirme, ningú absolutament ningú. y la sola persona que s'interessa per mi, pot fer molt poch a favor meu, en aquesta ocasió. [illegible] que he sentit parlar tant de vosté, senyor Holmes, per la senyora Farintosh [illegible] amiga meva, a qui vosté va aconsellar en una circunstancia molt difícil, per ella he sapigut la seva direcció. Oh! senyor [illegible] m desampari, vegi si pot [illegible] aquest misteri horrorós que [illegible] Veritat, que farà tot lo que puga? [illegible] a com ara, no podré pagarlo com [illegible] mereix, però, d' aquí a un o dos mesos, seré casada, podré disposar de lo meu y aleshores, se podrá convence de que jo no soch desagraida.

—Farintosh? [illegible] va [illegible] en Holmes, obrint un calaix y [illegible] els fulls manuscrits d una llibreta—Ah! si ja me'n recordo! .. Ja ho crech! .. El famós assumpto de la tiara d'opals. Axò no es del seu temps Watson, va dirme.—Ales-

hore [illegible]
—Y d [illegible]
—L [illegible] quan m dedica-
ré, en co[illegible] y ànima, [illegible] tal
com vaig [illegible] per l'amor de [illegible]
d'honoraris [illegible] à poder,
l'hi prego. La [illegible]
la recompen[illegible] pensi
ab diners. [illegible] que m'ex-
pliqui, [illegible] que l'h
pas[illegible], sens [illegible]

—Ah! Deu [illegible] donar ell—
l'horr[illegible] de la [illegible] pre[illegible]sa-
ment de que'ls [illegible] son d'una
vaguetat [illegible] les meves
sospites reposen [illegible]ament
tan febles, [illegible] tan [illegible] que
fins aqu[illegible] podria [illegible]
concell y [illegible] com [illegible]
[illegible] nerviosa. N[illegible]
que [illegible] pero jo [illegible]
negut en [illegible] consel y en [illegible]
mirad[illegible] plen[illegible] y compa[illegible]
Peró [illegible] m ha dit que [illegible] senyor Hol-
mes, sabia [illegible] del
cor humà, [illegible] à demanar-
li un bon [illegible] dels perills
que m'amen[illegible]

—Soch [illegible] senyoreta.

—Jo'm dich [illegible] Stoner, y visch a
casa del meu [illegible] el darrer rebrot

d'una de les més velles families saxones d'Anglaterra, els Roylots de Stoke Moran, quina casa rural està situada en la part de ponent de Surrey.

—El nom m'es ben conegut, —va dir en Holmes [illegible] que [illegible] ab el cap.

—Aquesta familia va esser, en altres temps una de les més riques d'Anglaterra, y ses possessions s'extenien fins al Berkshire, cap al nort y fins l'Hampshire, cap a ponent. Pero, en el segle passat, se varen succeir quatre generacions de prodichs y de homes donats a la disbauxa y la casa [illegible] va anar [illegible] avall, empesa pel destí d'un jugador, en temps de la Regencia. No varen quedar més que unes quantes mojades de terra, y la casa, un gran casalot que té més de doscents anys, que està carregat d'hipoteques. El darrer possessor hi arrocegà una vida misera [illegible] noble caigut, pero el seu fill unich, el meu parastre, se va donar compte de que l'home s'ha d'espavilar pera [illegible] y desprès d'enmatllevar a un [illegible] quinte lliures esterlines [illegible] la carrera de metge, se [illegible] a Calcuta, hont ab sa habilitat professional [illegible] de caràcter, va reunir una nombrosa clientela [illegible] en un [illegible] un robo, com[illegible] d[illegible] va matar, d'un

colpe estaca, al seu *maitre d'hôtel* indià y poch se'n va faltar pera que no'ls condemp... a mort. Se va estar molts anys a la presó, y, un cop en llibertat va tornar a Anglaterra, ab més mal geni que may.

Mentres el Doctor Roylott era a la India, se va casar ab la mamà, la senyora Stone, viuda encara jove del major general Stone de artilleria de Bengala. La meva germana Julia y jó, érem bessones y no teniem més que dos anys, quan la mamà se va tornar a casar. La mamà era rica, tenia mils lliures esterlines de renda, y va deixar la fortuna al Doctor Roylott, perque visquessim ab ell y ab la condició de que, en cas de casament, ens senyales una pensió, que ella mateixa va fixar. Poch temps després de la nostra tornada a Anglaterra, la pobre mamà va tenir la desgracia de morir en un descarrilament, aprop de Crewe ja fa vuit anys. Aleshores el Doctor Roylott ja no's va preocupar gens ni mica de referse una clientela a Londres, y se'ns va emportar, ab ell a viure en el vell casal de Stoke Moran. Ab lo que havía dexat la mamà n'hi havía ben be prou pera que no'ns fes falta res y viviem d'allò mes felissos, tant ell, com nosaltres dugues.

Però, tot de sopte, el caràcter del nos-

[illegible] terriblement. [illegible] lats y bescam- [illegible] dels voltants—que [illegible] véure novament [illegible] de Stoke Moran en [illegible] a cloure tossu- dam[illegible] mes que per [illegible] que se li posés al [illegible] eva [illegible] de caràcter, [illegible] gería, era, per axò, un mal [illegible] homes de la seva famí- [illegible] m penso que aquesta dis- [illegible] a estat sob[illegible] excitada per sa [illegible] en els tròpichs. Digues ve- [illegible] compareixe devant del tribun[illegible] y esdevingue el te- rror del [illegible] que la gent fugia al [illegible] e un home de for- [illegible] y [illegible] quan l ira l pren no sap [illegible]

[illegible] a tirar [illegible] ferrer [illegible] del riu, y sols donant [illegible] a la víctima hem pogut evi- [illegible] h. No té cap amich [illegible] d'aquestos vagabons, [illegible] damunt de la po- [illegible] hi queda erm co- bert [illegible], una propietat de la famil[illegible], sa hospitali- tat en [illegible] y fins viatja ab ells, durant setmanes senceres. Té també una

passió per certa mena de besties indies que l'hi son enviades per un corresponsal que té a Calcuta. Ara té una pantera y un mico que's passejan ab tota llibertat y fan encara més por al poble que el seu amo.

Per lo dit, ja veu si m'havia d'esser alegre la vida que allà hi fèyem, ab la meva pobra germana Julia. No hem pogut conservar cap criat, y'ns hem vist obligades a servirnos nosaltres matexes. La meva germana, al morir, no tenia més que trenta anys, y, però, els seus cabells ja eren grisenchs, igual que'ls meus.

—La seva germana es morta? — va preguntar Holmes vivament.

—Sí, ja fa dos anys, y es de la seva mort de la que jo l'hi vinch a parlar. Ja compendrà, voste, que, ab la vida que l'hi he dit portavem, no teniem pas gaires ocasions de parlar ab persones de la nostra edat y de la nostra classe. Per xò, teniem una tia, germana soltera de la mamà, la senyoreta Honoria Westphail, que viu aprop d'Harrow, y, de temps en temps, ab el permís del Doctor Roylott, l'hi anàvem a fer una curta visita. La Julia hi va passar les festes de Nadal, ara fa dos anys, y allà, va coneixe a un major de marina, ab qui's va prometre. El meu parastre va enterarse d'aquest prometat-

ge al tornar [illegible] la meva germana, y no va oposar-hi gens, ni mica; però, quinze dies abans del dia fixat pel casament, se va desenrotllar el drama terrible, que m'ha privat per sempre de la companyia de la meva pobra germana.

Sherlock Holmes s'estava quasi ajegut en [illegible] gran cadira ab els ulls tancats y 'l cap demunt d'un coixí [illegible] però, en aquest moment va entre-obrir els ulls y fixà la mirada en sa clienta.

—Segueixi, senyoreta, segueixi, però no s'oblidi de cap detall, per insignificant que [illegible] —li va dir.

—[illegible] perque cada minut d'aquell [illegible] espantosa se m'ha gravat fondament en la memoria. La casa com ja l'hi he dit, es molt vella, y tant sols habitavem en una de ses ales. Les cambres -dormitoris, se troven, a peu pla, els salons, en el pabelló central. La primera cambra [illegible] Doctor Roylott, la segona era la de la meva germana, la tersa es la meva. [illegible] cambres no tenen [illegible] elles, però, totes tres, donen al mateix passadís. Me enten?...

—Perfectament.

—Les finestres d'aquestes tres cambres, donen al jardí. [illegible] nit fatal, en que va morir la meva germana, el Doctor

[illegible] s havia retirat a [illegible] mbra [illegible] [illegible] que de costum [illegible] anar [illegible] [illegible], perque la Julia [illegible] molestada, en sa cambra, per la [illegible] dels cigarros indian[illegible] costúm de fumar. La [illegible] anar en [illegible] la seva cambra y va [illegible] allà, várem parlar una [illegible] dugues, del seu proper [illegible]. A les onze. s'alsà per anar [illegible] a la porta's va deturar y [illegible]

—Apropósit, Helena, [illegible] sentit xiular aquestes nits?

—No, may, vaig co[illegible]

—Me sembla que no deus [illegible] xiular tú, dormint [illegible]?.

—Es clar que no, pero per què [illegible] ho preguntes?. .

—Perque aquestes d[illegible] nits he sentit cap allà a les tres un xiulet molt feble, això si, pero perfectament perceptible. Com que tinch el son molt prim, els xiulets varen despertarme. No m puch donar compte d'ahont venien, si de la cambra del parastre, o del jardi. No més volia sapiguer si tú, tambe els havies sentit, aquets xiulets.

—No. Pero devien esser aquestos dimonis de gitanos, que corren pel parch.

—Potser si. Però si'l xiulet venia del

jardí ja es estrany que tu no l'hagis sentit, tant be com jo.

—Oh!... has de saber que precisament que jo dormo com una soca, noya!...

—Bé, bé, no'm parlem més!—va dir ella. Això no té importancia!...—Y se'n va anar rient. Un moment després vaig sentir com tancava, ab clau, la porta de la seva cambra.

—Tenien vostés per costúm el tancarse, ab clau, per dintre, a les nits?... va preguntà Sherlock Holmes.

—Sempre, senyor.

—¿Y perquè?...

—Perque, com ja sab vosté, el doctor tenia una pantera y un mico y nosaltres no ens sentiem, ab tota, seguritat, mes que quan les portes de les nostres cambres estaven tancades ab clau.

—Es clar se comprén. Segueixi, jo l'hi prego.

—Aquella nit jo no vaig pas poguer dormir. Un estrany pressentiment d'una desgracia propera m'oprimia. La meva germana y jo, com vosté ja sap, érem bessones y les nostres ànimes estaven unides per llegams ben subtils.

A fora feya un temps espantós. El vent bramulava com una fera famolenca, escabellant ab son alè les arbres del parch y una forta pluja batia

[illegible] la [illegible] de dor[illegible] la veu de [illegible] x[illegible] xiulet [illegible] via exp[illegible] tant despr[illegible] nora com [illegible] lagues [illegible] ta de la [illegible] va obrir p[illegible] deturarme [illegible] rebehir. [illegible] tredor, [illegible] a la meva [illegible] gueida p[illegible] implorar [illegible] a borratxa. [illegible] agafar, pe[illegible] caure per [illegible] com si [illegible] vulsio [illegible] membres [illegible] sar que [illegible] vaig acosta[illegible] una veu q[illegible] «Oh!... D[illegible]

[illegible] viro-lat [illegible] dir alguna cosa [illegible] nyalava, ab persistencia [illegible]ora, la paret de la cambra [illegible]. Semblava que volgue[illegible] una nova convul[illegible] ple privantli de pa[illegible] parastre, que [illegible] molt afany. La Julia ja e[illegible]. El doctor [illegible] ferl[illegible] de cognach, va enviar a [illegible] metge del poble, però tots els [illegible] ser inútils. La [illegible] va [illegible] poch a poch a la [illegible] va morir [illegible] haver tornat a recobrar [illegible]. Aquest [illegible] la fi [illegible] de la meva pobre germana!

—Un moment — [illegible] Sherlock Holmes.— está [illegible] lo sentit aquest xiulet [illegible] metàlich de qu[illegible] pod[illegible], això, vostè?. .

—V[illegible] va preguntar, també l [illegible] les primeres diligencies. [illegible] d haverlo sentit, per[illegible] que les rem[illegible] de la [illegible] que [illegible] en una [illegible] y l terra-[illegible] de la tempesta [illegible] haguessin engany[illegible]da.

—La seva germana anava vestida?.. .

—No, s'havia despullat ja. Devia esser al llit. Va trovàrseli a sa mà dreta, un misto apagat, y a la esquerra, la capsa de mistos.

—Lo que prova que va intentar encendre'l llum, pera véurer lo que passava al seu entorn. Això es important. Quin resultat varen donar les diligencies judicials?...

—L'assumpto va esser escrupulosament estudiat, perque la conducta del Doctor Roylott, es ben coneguda en tot el comptat, però, ab tot y aixó, no's va poguer descobrir cap causa de mort verossimil. La meva declaració va provar que la porta havia sigut tancada, ab clau, per part de dintre, y, en quan a les finestres, eren tancades ab finestrons [illegible], també per part de dintre, com ella acostumava a fer cada nit. Les parets varen ser minuciosament sondades, y's varen trovar intactes [illegible] indrets, lo mateix que l pis y el sostre. La xemeneia es ample, però tancada, a una certa alsaria, per quatre barrots de ferro, molt forts. Al moment en que va produhir el fet que causà la mort a la meva germana, està donchs ben provat, que a la cambra no hi podia haver ningú més qu'ella. Estava tota sola. Y en el seu cos,

tampoch hi va trovar cap senyal de violencia.

—A què's pot atribuhir, donchs, la mort d'aquesta desgraciada senyoreta?

—Per mi, a la por y al desequilibri nerviós; però lo que jo no puch compendre es què pot haverla espantada, fins al punt de fe la morir.

—Ha dit que, aleshores, hi havia una tribu de gitanos al parch?

—Si, hi son quasi sempre.

—Ah!, y què's pensa referir la seva germana quan, al llit, va parlar «El mocador tacat!... ¡el mocador virolat!..»

—Jo, de primer, ho vaig atribuhir a un efecte de deliri, car els gitanos acostumen a portar lligats al cap mocadors bruts, plens de tacas y virolats, però, per altra part...

Sherlock Holmes va móure'l cap, ab l'aire d'un home que no està pas convensut, ni satisfet.

—Tot això no pot ser més misteriós. —va dir —Continuhi, fàssim el favor, continuhi la seva explicació.

—Han passat dos anys y la meva vida ha sigut, fins aquests dies, més solitaria que may. Deu fer cosa d'un mes, que un jove —a qui fa molt de temps que conech —m'ha fet l'honor de demanar la meva mà, ab l'intent de casarse ab mi. S'ano-

mena Arm[illegible] Armi[illegible] fill p[illegible]t de M[illegible] Armitage [illegible] ter prop de [illegible]. El me[illegible] no va fer cap ob[illegible] n'aque[illegible]te, y haviem fix[illegible] la epoca del casament, que havia de [illegible] la primavera. Fa dos d[illegible] que h[illegible] comensat a fer obres en l'ala de ponent del nostre casal, y com que la [illegible] de la meva cambra ha sigut [illegible] no he [illegible]gut altre remey que instala[illegible] que ocupava la meva germana [illegible] la ma teixa en que la pobra h[illegible] dormir en el llit mateix en qu[illegible] Imaginis, donchs, la [illegible] horror que jo he sentit [illegible] passada, no podent agafar [illegible] rumiant sobre la meva trista [illegible] he sentit tot de cop [illegible] el xiulet, a penes perceptible, que havia estat la senyal de la seva m[illegible] D'un salt, he baixat del llit, he ence[illegible] el [illegible] però no he vist res dintre de la cambra. Sense valor pera tornarme a fic[illegible]r al llit, m'he vestit a corre cuita y al apuntar el dia, he sortit, a poch a poch, sense fer soroll, del casal He llogat un *dogcart* a l'hostal de la Corona, que cabal[illegible]t es al enfront del casal, un cop passat el parch, y me n'he anat a Leatherhead d'

ahont [illegible] obgecte de
vèur [illegible]
—[illegible] Però enca-
ra no [illegible].
—[illegible]
—[illegible] no es exacte.
Vos [illegible] parastre.
—[illegible]
Per [illegible] Holmes, al-
ant [illegible] de la màniga de
[illegible] va de[illegible] un tros de bras
en el qu[illegible] hi veien cinch marques lívi-
des, [illegible] la pell fina y delicada
—L'ha tractada brutalment —va dir
en Holmes
[illegible] tornarse roja y tapant
[illegible] va exclamar.
—[illegible] es un home violent brutal, que
[illegible] compte de la seva pro-
pia força!
[illegible] un llarch silenci, durant
[illegible] Holmes, ab la barba
apoiada [illegible] mans, va contemplar la
flama que s [illegible] alegrament en
a xemeneia
—Vet aquí un assumpte ben miste-
riós —va dir a la fi —Hi ha mil detalls
que'm convindria coneixe complerta-
ment, avans de fixar, d una manera de-
finitiva, la nostra línia de conducta. Però
no podem pas perdre temps Escolti: si

anc[illegible]
ens [illegible]
sense qu[illegible]?

—Me sembla que [illegible] justament ahir va [illegible] havia de venir a [illegible] molt important [illegible] sigui lò a de [illegible] pugui desc[illegible]. [illegible] na, pero com [illegible] beneita [illegible]

—Perfectament. ¿Que [illegible] vostè aquesta ex[illegible]

—[illegible]ue no hi [illegible]

—Molt be, aixi [illegible] — Y [illegible] a [illegible] tarli

—[illegible] pensa fer [illegible] Londres?

—Tinch de comprar alguna cosa y fer una visita [illegible] en el tren de mitg-dia [illegible] casa quan vostes hi arrivin

—A primeres hores de la tarde pensem arrivar. Tot lo que tinch de fer avuy, quedarà llest aquest dematí. Vol esmorsar ab nosaltres?

—No, gracies, senyor Holmes. M'en vuy anar, com més aviat millor. Ara que ja l'hi he confiat tot, jo estich més tranquila. Aixis, donchs, fins a la tarde!..

Va abaixarse l vel espés, damunt de

la casa [illegible] eris im.

—[illegible] això Watson —[illegible] Holmes, quasi ageient[illegible]

—M[illegible] ben fosch y ben [illegible]

—S[illegible] v sinistre, tambe[illegible]

—[illegible] reta ha dit la ve[illegible] estaven intactes [illegible] la [illegible] y la xemeneya [illegible] ment tancades, no hi h[illegible] te que la seva germana estava [illegible] sola al moment en que [illegible] el fet que va ocasi[illegible]

—Y que [illegible] dels xiulets nocturn[illegible] ranyes de la moribonda [illegible]?..

—Te sab[illegible]

—Si relacion[illegible] xiulets, que [illegible] ab la presencia d'una [illegible] amichs del doctor, ab la pr[illegible] de que aquest te interes [illegible] el casament de la seva [illegible] ab la alusió de la moribonda a [illegible] *mocador tacat* o *virolat* y per fi [illegible] que Miss Helena Stoner na [illegible] soroll metàlich que hauria pogut esser produit per l'acte d'obrir un dels barrots de ferro

dels fonògrafs [illegible] que s'ha de buscar, per aquest camí, la explicació del misteri.

—Qui [illegible] ho tenen els gitanos al [illegible]?

—Ah [illegible]

—No hi trobo llógich el seu rahonament, Holmes! — vaig dir.

—Jo tampoch. Es precisament per això hem d'anar [illegible] a Stoke Moran. Vuy veure si les objeccions que's presentaràn a la meva hipòtesi son incontestables, o bé si al contrari poden ser refutades. Però què diable es aixó!

Aquesta exclamació va ser arrencada al meu amich Holmes per el fet d'haverse obert la porta bruscament y haver entrat, al saló, un home molt alt y gros. Portava un vestit [illegible] homenàs, que era una barreja [illegible] de pages y de senyor, don [illegible] per un cantó, barret de copa alta y levita llarga, per l'altre, portava calçons de cuiro y empunyava, en sa mà, un fuet de cassera. Era tant alt, que l seu barret tocava al bastiment de la porta y tan gros que la omplia quasi per complert.

Sa carassa amplota, tota solcada d arrugues y torrada pel sol, denunciava, d'un hora lluny la marca de les passions més baixes. La seva mirada se va detu-

rar alternativament sobre cada un de nosaltres [illegible] ulls enfonsats, injectats de bilis y [illegible]u nas ganxut y demacrat li donavan tot l'aspecte d'un re vell [illegible] de rapinya.

—Quin de vostès es Sherlock Holmes? — va preguntar altivament aquest estrany personatge.

—Soch jo, senyor, però també desitjaria saber ab qui tinch l'honor de parlar, — va dir en Holmes ab la més gran serenitat y calma.

—Soch el doctor Grimesby Roylott, de Stoke Moran.

—Tinga l'obsequi d'asseure's, doctor, jo li'n prego! —va dir en Holmes ab tota amabilitat.

—No, gracies!.. La meva fillastra ha vingut no es veritat?... La he seguida!... Que li ha explicat?... Cuità!... Diguí!.

—Veritat que fa fret, pera ser al temps que som?. . —va respòndreli en Holmes.

—Que li ha dit, contesti!... —va cridar el vell, furiós.

—Diuhen que aquest any seràn d'allò més macos els safrans, —continuà dient Sherlock Holmes, sense descompondres.

—Ah!.. ah!.. Es a dir que no m vol contestar?. —exclamà el nostre visitador, avensant un pas y brandant el fuet

—Ja vos conech [illegible] . Ja vos he [illegible] al [illegible] Sherlock Holmes.

El meu am[illegible] va [illegible]

—En [illegible] que's fica sempre allà [illegible]!.

El meu amich va [illegible]

—S[illegible]! . en Holmes [illegible]dor de botes de Scotla[illegible]d [illegible].

Aquesta vegada el meu [illegible] va esclatar en una forta riallada.

—Sou molt [illegible]essant, [illegible] No més vos prego que quan vos [illegible] meu, me feu l obsequi de tancar be [illegible]rta, perque'n trove [illegible] una [illegible] aire.

—Me n anire quan [illegible] haure [illegible] tot el meu [illegible] improperis [illegible]beixo [illegible] en [illegible] meus a[illegible]s m'enteneu? Se que Miss [illegible]oner ha [illegible]tat aqui. La he espiada! .. Mireu que soch un home molt perillós per [illegible] aquells que'm volen plantar cara!... Y si ho dupteu, aqui ho teniu! .

Y dient aixó a[illegible]nsà vivament, agafà, ab ses manotas c[illegible]lrades, les estenalles de la xemencia, y, apoiant les, fortament, al demunt de sa cuixa, les va torsar completament.

—Alerta, donchs!.. —va udolar y llensant les estenalles torsades entre les bra-

ses de [illegible] pas[illegible]

— [illegible] nyos [illegible] — [illegible] en Hol-mes — [illegible] com ell [illegible] s'[illegible] més aqui tambe [illegible] que'l meu puny [illegible] — Y al dir això va agitar [illegible] les va redre [illegible] d'ulls.

— [illegible] hondrem ab la [illegible] carregal. Però, [illegible] encara alege-ix me [illegible] investigacions qu[illegible] comensar. Suposo qu[illegible] no haurà [illegible] lert [illegible] te la seva im[illegible] [illegible] star. Y ara, Watson [illegible] smo[illegible]sar, despres [illegible] Syndical dels met-ges, en [illegible] trovar algunes re-ferencies [illegible] de ser ben pr[illegible]fito-ses.

[illegible] quan Sherlock Holmes [illegible] a la mà un paper [illegible] de notes y de xifr[illegible]

— [illegible] testam[illegible] de la esposa del Dr. [illegible] les senyoretes St[illegible] el valor actual dels bens en que [illegible] l'import total de la he-

renda al morir ella era sobre [illegible] de unes 1200 lliures esterlines, qu'ara, a consequencia de la baixa dels productes agricols, ab prous feines arriva a 750 lliures. Cada noya té dret, al casarse, a una renda de 250 lliures. Aixís donchs es evident que si s haguessin casat totes duges, el bon doctor s hauria vist reduhit a una pitansa molt magre. Fins el casament d'una sola, hauria fet un forat ben gros en els seus capitals. La meva feina d'aquest dematí, no ha estat pas inutil, car m ha provat, fins a la evidencia que l doctor Roylott ha de tenir y té, un gran interès en oposarse al casament de les seves fillastres. Y, ara, Watson hem de fer el cap viu, l'assumpto es molt mes serio de lo que sembla, desde l moment en que l vellot sap que m en he encarregat. Si està apunt, pendrém un cotxe de plassa, per anar a la estació de Waterlóo. No s descuidi de ficarse el seu revolver a la butxaca. Un Eley nº 2. es un gran argument contra un individuu que sap torsar unes estenalles d'acer. Si hi afegeix un *trenca-caps* de ferro, no hi serà pas de més.

Un cop a la estació de Waterlóo, vàrem tenir la sort de trovar un tren a punt de sortir per Leatherlead, ahont, a l'arribar, llogàrem, en la mateixa estació.

un [illegible] portar [illegible] quat [illegible] o [illegible] dels hermosos par[illegible] ra delicio sa. [illegible] brillant de pri ma[illegible] tant en tant pel alg[illegible] lleugers com [illegible] arbres y ma [illegible] hi apunta [illegible], y l'aire era [illegible] que impregnat del [illegible] ¡Quin [illegible] entre a quel[illegible] tant ru bl[illegible] que [illegible] Sherlock H[illegible] al costat del [illegible] els brassos [illegible] sobre l fr[illegible] en les mes fon[illegible]

Tot de [illegible] un cop a la esquena [illegible] d'unes [illegible] un edifici que apu[illegible]

—M[illegible] —[illegible]

Vaig fix[illegible] torres, parets y teul[illegible] que grisejava [illegible] mitg dels arbres d'un parch [illegible]

—Stoke Moran? —va preguntar

—Si, senyor; es la casa [illegible] del Dr.

Grimesby [illegible] — [illegible] co-xer.

—Ara hi [illegible] — va preguntar [illegible]

El coixer [illegible]

—Nosalt[illegible]

—Aqui tene[illegible] — [illegible] el cotxer, seny[illegible] cap a la esq[illegible] — [illegible] di-rectament a[illegible] ant per aquella ba[illegible] a-vés. Veuhen [illegible] seja aquella senyo[illegible]

—Aquella s[illegible] es Miss Stoner. — va [illegible] po-santse la mà [illegible] de visera per [illegible] — [illegible] xer me [illegible] qu[illegible]

Vàrem baixar d[illegible] ha-ver pagat la cur[illegible] se'n va entornar a Leath[illegible]

—M'e ti[illegible] mes — [illegible] sant, cama assi cama a la [illegible] — que l cotxer se pen[illegible] que [illegible] parell d arquitectes que ve[illegible] un cop d'ull a les obres [illegible] dat menys l atenció [illegible] Miss Stoner. Ja veu que he [illegible] aula.

La nostra clienta va a[illegible]yarse a venir a saludarnos tota animada.

—Ab quina impaciencia ls espera-

[illegible] les mans [illegible] per ara. El [illegible] no crech [illegible]

—[illegible] concixel [illegible] dif[illegible] mrient en [illegible] la va posar al [illegible] Miss Stoner [illegible].

—[illegible] va exclamar —Aixi, [illegible]

—[illegible]

—[illegible] impossible [illegible] dirà que [illegible]

—[illegible] ne trova [illegible] [illegible] nit. Y [illegible] la [illegible] rem a casa [illegible] no perd[illegible] qui de mostrar[illegible] questió [illegible]

La [illegible] pedra grisenc [illegible] [illegible]ello central [illegible] ales formant he[illegible] de les ales, les [illegible] molt mal estat y tapades [illegible] sostre, esfondrat [illegible] a tot aquest cantó l'aspecte d[illegible] enr[illegible]t. La part

del mitg no estava pas [illegible] pe ó [illegible] sem [illegible] mode [illegible] fumera blavenca [illegible] indicaven que tot aquell [illegible] Hi havia una bast [illegible] Aquestos eren fo[illegible]adats, per[illegible] cap manobre que hi [illegible] mes, se va passejar [illegible] herba tofuda del parch [illegible] mal [illegible]da y va observar ab [illegible] les obertures exteriors.

—Aquella deu esser — [illegible] —la finestra de la seva cambra, la [illegible] la de la cambra de la seva germana [illegible] mes propera al pabelló central [illegible] la de la cambra del Dr Roylott [illegible]

—Sí, senyor. Peró ara [illegible] en la cambra del mitg.

—Mentres duren les [illegible] no es axis?... Y a propòsit [illegible] que n'hi havia absoluta necessitat de fer aquestes obres?

—No, va dir Miss Stoner.—Jo [illegible] que això ha estat un pretext pera ferme cambiar de cambra.

—No pot ser més sugestiu això que acaba de dir, mi[illegible]. Molt ben observat. La felicito. Va dirme que l'altre cantó de aquesta ala, o [illegible] la part de darrera estava ocupat per un passadís al que donen

[illegible] cambre [illegible] finestr[illegible] [illegible]

—[illegible] y [illegible] p[illegible] que [illegible] [illegible] elle.

—[illegible] que vo [illegible] daduct [illegible] aquest [illegible] Vol ferm [illegible] la seva cambra y un cop [illegible] finestra y llinestrons [illegible]

Miss [illegible] y en Holmes, despre[illegible] dadosament la finest[illegible] provar un cop tancada [illegible] la [illegible] ab tots el m[illegible] possible [illegible] lo farho. Ni h[illegible] escletxa per la que [illegible] d'un ganivet a fi d'al[illegible] cristal [illegible] observar detall[illegible] m[illegible] les f[illegible] eren de ferro esp[illegible] termades al mur.

—[illegible] murmurar Sherlock Holm[illegible] la b[illegible]rba.—Lo que es per aqui[illegible] la finestra tancada, no hi ha pas [illegible] ningú. Veyam si una inspec[illegible] interior de la cambra m[illegible] donarà algun indici.

Una porteta donava ac[illegible]es al passadis emblanquin[illegible]t ab cal[illegible] que donaven les tres cambres. En Holm[illegible] no va vol-

guer examinar la primera [illegible] en-
trar inmediatament a la [illegible] la que
habitava actualment [illegible] en la
que hi havia mort la [illegible] germana. Era
una cambra d'allò més maca, una mica
baixa de sostre, ab una ampla xemeneia.
En un recó hi havia una calaixera d'un
color fosch y en l'altra, un llit [illegible]
pintat de blanch y a la esquerra de la fi-
nestra, una taula-tocador. Aquestos tres
mobles, dugues cadires de [illegible] y un
tros de catifa Wilton formaven tot el
parament de la cambra.

L[illegible] emblanquinat
totes picades de [illegible] tan velles y des-
colorides pel temps que [illegible] de
la mateixa [illegible] de la construcció pri-
mitiva. En Holmes va asseure's en una
cadira que va posar en un recó y va re-
correr ab la mirada y en mitg del més ab-
solut silenci durant una bona estona tots
els recons y reconets de la cambra pera
fixar tots els detalls en el seu cap.

—Ahont va aquest cordó de campa-
neta?... —va preguntar a la fi senyalant
un cordó que penjava de la capsalera del
llit y quin pom queia arran del coixí.

—Comunica ab la cambra de la mi-
nyona.

—Aquest cordó me sembla més nou
que tot lo altra.

—Sí, deu fer cosa d uns dos anys que li van posar.

—Devia esser la seva germana qui va demanar que li posessin, veritat? ..

—No, no va ser ella, ni crech que may se n hagués servit tampoch. Com que teniem per costum no servirnos per res de la minyona.

—Aleshores no valia la pena de penjar en aquest indret un cordó de campaneta tan bonich com aquest. Ab el seu permis vaig a examinar el pis de la cambra.

Sherlock Holmes va ajeures ventre a terra y ab son cristall d aument va estudiar municiosament les juntures del parquet. Va examinar també les plaques de roure de les parets. Va acostarse al llit y'l contemplà en tots sentits, lo mateix que la paret contra la que estava apoiat. Va estirar, per fi, el cordó de campaneta, ab forsa, y no's va sentir res.

—Com?... que vol dir això?... aquest cordó es fals. No produeix cap sól...

—Vol dir? Potser la distancia.....

—No, no, si no està fixat a cap fil-ferro tampoch! .. Oh!... això sí que es interessant. Miri, veu el cordó? Està lligat a un clau al damunt mateix d'aquell forat rodó, que deu esser segurament una presa d'aire.

—Però aixó es impossible! No m'hi havia fixat may!

—Efectivament es molt estrany [illegible] —murmurà en Holmes, tot estirant el [illegible] dó ab una rialleta irònica. Diatre aque[illegible]ta cambra hi ha dugues coses que m'er[illegible] den poderosament l'ate[illegible] es que hi puguí haver un arquitecte [illegible] tonto que hagi establert una presa d'[illegible] precisament en la paret mitgera de [illegible] dugues cambres, quan lo més natural era establirla en la paret exterior [illegible]

—Aquesta presa d'a[illegible] de poch temps [illegible] —va dir la no[illegible]

—Deu ser [illegible] la mateixa [illegible] cordó de campaneta [illegible] —va dir [illegible] Holmes.

—Sí, tot e[illegible] temps

—Ja es ben [illegible] tot aix[illegible] Un cord[illegible] de campaneta que no [illegible] per la senzilla [illegible] que [illegible] hi cam[illegible]pana, y una [illegible] que no pot [illegible] [illegible]

[illegible]

L[illegible] [illegible] ines gran [illegible] la sev[illegible] [illegible] però estava [illegible] lo mateix senzillesa [illegible] es la ma[illegible] [illegible]

una cadira de fusta apoiada a la paret, una taula rodona y una gran caixa de caudals, de ferro, constituien els principals mobles d'aquesta pessa, que va esser examinada, ab son contingut, ab la més cuidadosa atenció per Sherlock Holmes.

—Que hi ha aquí dintre? —va preguntar, colpejant ab el puny clos, la caixa de ferro.

—Papers... escriptures... del meu parastre.

—Ah!.. ¿els ha vistos, vosté?

—Una vegada no més, fa anys. M'en recordo que eren munts de paper, relligats en carpetes.

—No hi hauria pas un gat per aquí dins, per casualitat?..

—No... Y ara!.. Quina idea!.

—No? Y donchs que vol dir aixó?.. Y va senyalar una escudelleta, plena de llet, que hi havia al demunt de la caixa.

—No 'n tenim, no, altres de gat, al casal. No m[illegible] an[illegible]a y un mico.

—[illegible] La [illegible] es un bell exemplar de la [illegible] y m penso, que no 'n [illegible] ab un [illegible] de llet, com [illegible] per a [illegible] [illegible] Magradaria [illegible] que hi [illegible] aquí [illegible]...

[illegible] H[illegible]

devant de la cadira de fusta y la va examinar, ab la més gran atenció.

—Gracies. No hi ha dupte possible— va dir, alsantse, y ficanse'l cristall d'aument a la butxaca. —Caraml... Que es aixó?. . Ohl.. aixó si que es important!..

Y fent aquesta exclamació, senyalava un petit fuet de cassera, que hi havia penjat a la vora del llit y quin cordill trenat, estava nuat de manera que formava un llas escorredor.

—Que'n pensa de tot aixó, Watson?...

—Que es un fuet com tots els fuets,— vaig dir. —No més, que aixo del llas escorredor m'extranya! ..

—Me sembla, — va dir, Holmes, ab aire de triomf,—que tot aixó es estraordinari! .Ahl... senyors!... El mon es malvat y quan un home posa tota sa inteligencia al servey del crim, s'han d esperar les pitjors infamies. Ab lo que he vist, ja'n tinch prou, miss Stoner, y, ab el seu permis, sortirem, altre cop, a fora.

Jo no havia vist may al meu amich més agitat que en aquells moments en que sortirem de les cambres, després d' haverles examinades minuciosament. Ab miss Stoner vaig passejarme amunt y avall del parch, moltes vegades, sense gosar interrompre a Holmes, pero ell de cop, va dir, resoltament.

—Es absolutament precis, miss Stoner que vosté segueixi les meves instruccions al peu de la lletra, fins en els petits detalls.

—Hi estich disposada, no tingui por!...

—Aquest assumpte es gravissim! Li va la vida, miss Stoner!...

—Faré tot lo que vosté'm digui.

—Molt bé En primer lloch, el meu amich y jo, hem de passar la nit en la seva cambra.

La estupefacció de miss Stoner, quasi va ser igual que la meva.

—Es en va que fassin aquesta cara. Convé... y prou!... Ja'ls hi dire'l perque. Es l'hostal del poble, veritat, aquell que's veu alla baix?...

—Si.

—Donchs bé, aixis que'l seu parastre torni, voste's tancara, ab clau, per dintre, en la seva cambra, ab la excusa de que té migranya. Després, quan ell s'haurà retirat a la seva, ja pera passarhi la nit, vosté obrirà'ls finestrons sense obrir la finestra, y colocarà un llum, darrera dels vidres, pera que'ns serveixi de senyal, y desseguida vosté s'en anirà a la seva primitiva cambra, ahont malgrat les obres que s'hi fan crech que pot arreglarse de manera que hi pugui passar la nit.

—Està molt bé, senyor Holmes; ho faré tal com vosté m'ha dit.

—Lo demés, deixiu per nosaltres.

Però, que faràn?—va preguntar ab ansia, la noya.

—Passarem la nit en la cambra de vosté, pera descobrir la causa del soroll que tant l'ha horroritsada.

—Me sembla, senyor Holmes, que vosté ja ho ha descobert tot, veritat?... —va dirli miss Stoner, posantli la mà, de munt del bras.

—Qui sap.. potser si! —va contestar ell.

—Aleshores, per l'amor de Deu!, diguim quina va ser la causa de la mort de la meva germana!...

—Avans de parlar definitivament, vuy disposar de proves més segures!...

—No m pot dir, tampoch, si vaig errada, creient que va morir de por?...

—Me sembla que la mort de la seva germana, va produida per una causa més tangible!... va dir, ab tota seguritat, Sherlock Holmes, per tota contestació.

—Ara, Miss Stoner, convé que la deixem, car si el doctor Roylot tornava, y'ns trovava aquí, podriem errar el cop. A reveure; coratge sobre tot, fassi lo que jo l'hi he dit y aviat estarà fora de tot perill.

A l'hostal de la Corona, hi vàrem trovar, fàcilment, dugues cambres, una pel meu amich y l altra per mi. Com que eren de primer pis, desde les finestres s'ovirava el reixat de entrada y tota l'ala habitada del casal de Stoke Moran. A entrada de fosch, vàrem veure passar, en carruatge, al Doctor Grimesby Roylott. El *groom* que guiava'ls cavalls, ab prou feines se veya al costat de la gran corpulencia del Doctor. El *groom*, que, ademés, era un xicot desnarit, va tenir molts trevalls pera obrir el reixat; això va treure de pollaguera al doctor y ho va donar a coneixe, ab crits desatorats que arrivaren, ben clars, fins a nosaltres, y ab gestes amenassadors.

Després d alguns minuts d'haver entrat el carruatge al parch, un llum que va brillejar entre 'ls arbres, ens provà que'l senyor del vell casal ja estava instalat en un dels seus salons. Al entorn nostre, la nit anava esdevenint cada cop més fosca.

—Me vol creure, Watson,—va dirme, tot de cop, Sherlock Holmes,—que hi tinch algún escrúpol en que vosté m'acompanyi, aquesta nit?... Lo que vaig a fer està ple de perills.

—Li puch fer servey?—vaig preguntarli jo.

—Més que servey!...

—Aleshores, l'acompanyo.

—Gracies, Watson!...

—Però, vosté parla de perills?... Aixis vosté ha tret de la nostra visita a Stoke Moran, molt més profit que no pas jo?

—No, pero'm sembla que he raciocinat, y vosté, no. Tot lo que jo he vist, ho ha vist vosté també.

—No hi he trovat res que'm cridés l'atenció, fòra d'aquell cordó de campaneta, per més que no puch atinar en el perque hi va ser posat, ni ab quin fi.

—Y de la presa d'aire, que me'n diu?

—Francament, una comunicació de aquest genre, entre dugues cambres, no'm sembla pas res extraordinari. Ademés, es tan petita, que, ab prou feines, hi podria passar una rata.

—Donchs jo,—va dir Holmes,—abans d'entrar al casal ja m'ho pensava que hi fora aquesta presa d'aire.

—Be... això es bo per dir!

—No, es qüestió de fixarse en les coses, y res més. Recordis que en la explicació que del fet ens va fer Miss Stoner ens va dir que la seva germana s'havia sentit molestada dins de la seva cambra per la fortor dels cigarros indians que fumava el doctor Roylott. Naturalment, això ja implicava la idea de una comuni-

cació qualsevol entre les dugues pesses, comunicació que havía d'esser petita per forsa, ja que en les diligencies judicials que's varen practicar, no se'n parla, ni poch, ni molt. Aixis, donchs, jo vaig sentar la conclusió de que la presa d aire havía d'existir forsosament.

—Y que'n dedueix de la existencia de la presa d aire?. .

—Caram! De primer una curiosa coincidencia de fets. S estableix una presa d'aire, y aprop d'ella s'hi penja un cordó, quin pom toca al coixí del llit en que hi dorm una noya, que mor, al cap de poch temps, misteriosament... No li diu res, tot aixó?

—Francament, no li se veure la relació que voste hi veu!

—Se va adonar de que'l llit tingués res que fos sospitós?...

—No.

—Donchs jo, si. Està clavat a terra, sòlidament. El fixar els llits a terra, es cosa qua no s acostuma pas a fer, veritat? .

—No .. té rahó.

—Aixis la ooya no podia cambiar el llit de lloch, de cap de les maneres. No tenia més remey que deixarlo allà ahont estava, vora de la presa d aire y de la corda, podem anomenarla aixis, perque

corda es y no cordo d'una campaneta que no ha existit mayl.

—Holmes!...—vaig cridar jo.. —Ara comenso a compendre la seva idea!... Aixís, donchs, arrivem just pera destorvar un crim horrible y refinat? ..

—Horrorós y refinadíssim, Watson!.. Quan un metge's torna dolent y tira pel mal cantó, se converteix en el més gran y més temible dels criminals, per la senzilla rahó de que té a favor seu la sanch freda y la ciencia. Recordis, fins ahont van arrivar en Palmer y en Pritchard! Aquest encara aniría mes enllà!... Però'm sembla, Watson, que nosaltres li segarem l'herba, abans qu'ell allargui la mà per arrencarla. Y mentres esperem que arrivi la hora de ferho, soch d'opinió de que fumem tranquilament una bona pipa y provem de bressar la nostra pensa, durant algunes hores, en coses menos sinistres y més afalagadores.

...Devien ser les nou, quan, el llum que brillava entre l'arbreda, va apagarse, tot de cop, y la fosca més complerta va embolcallar tota la banda del casal y l parch. Varen passar lentament dugues hores. Y quan tocaven les onse, una llum vivíssima, va foradar les tenebres, davant per davant de les nostres finestres.

—La senyal! ..—va exclamar Holmes, alsantse d'un bot —Ve de la finestra del mitg.

Al sortir, bescambià algunes paraules ab l hostaler, pera ferli entendre que si deixàvem l'hostal a n aquella hora, era perque anàvem a visitar a un amich à casa del qual pensàven passarhi la nit. Pocas moments després, ja caminàvem, ab la cara fuetejada per un vent glassat, en direcció al llum, que'ns servia de guia en nostra sinistre expedició

Ab tota facilitat, vàrem entrar al parch, donchs els murs en alguns indrets, presentaven nombrosos enrunaments. Ja haviem atravessat un bon tros de prada, coberta d herba, y'ns disposàvem a escalar la finestra, quan, d'entre mitg d'unes mates de llorer, botà, tot gambejant cap a nosaltres, una mena de nano fastigós y deforme y revolcantse per damunt de l'herba, va fugir, desapareixent en la fosca.

—Deu de Deu!...—vaig murmura jo. —Ha vist? ..

Holmes m'apretà la mà nerviosament. Després, se va posar a riure baix, y'm va dir a cau d'orella·

—Bella casa! .. Era'l mico! ..

Jo ja no me n recordava dels afavorits del doctor. Y la pantera?.. Ahont

devia ser. Potser, d'un moment a l'altre la sentirem gratantnos la esquena. Confesso que no vaig estar tranquil fins que descalsat y tot, vaig trovarme, ab l'amich Holmes, a dintre de la cambra. Va tancar els finestrons, sense fer soroll, va posar el llum, al damunt de la taula y va mirar al entorn. Tot estava igual que quan havíem entrat a la tarde. Aleshores acostàntsem a poch a poch y fent botsina ab la mà,'m murmurà a cau d'orella, y tant baix, que, ab prou feines, podia entendrel:

—El més petit soroll fora fatal al nostre plan!...

Jo vaig signarli que l'havia entès perfectament.

—No podem tenir el llum encés. Veuria la resplandor per la presa d'aire. Ab un geste vaig contestarli que creya lo mateix.

—No s'adormi pas, Watson!... Podria costarli la vida. Tingui a punt el revòlver. Pot ferli servei. Jo vaig a assentarme al llit. Vosté instalis en aquesta cadira.

Jo vaig posar el revòlver al damunt de la taula.

Holmes havia portat un bastó llarch y prim, que va posar, al llit, a la vora d'ell. A l'altre costat, hi va posar una

capsa de mistos y un tros d'espelma: després va apagar el llum de la cambra, y la fosca mes complerta va envolcallarnos.

May, mentres visqui, podré oblidar aquelles hores emocionantes que vaig passar ab el meu amich, vetllant a dins de aquella cambra No se sentia res, ni la lleugeríssima remor de la respiració. Semblava que'm trovés tot sol, ab tot y tenir la seguretat de que el meu company, Sherlock Holmes, era allà aprop meu, assentat, ab els ulls ben oberts, en el mateix estat de tensió nirviosa que jo. Els finestrons no deixaven passar, ni la més petita resplandor de fòra. De tant en tant, sentiem el crit d'algun aucell de nit, y una vegada, vàrem sentir gratar a la porta de la cambra y un miol prolongat, va convencens de que la pantera corria pel casal, ab tota llibertat. Al lluny, les notes graves del rellotge del campanar de la parroquia, anaven senyalant els quarts y les hores, deixant intervals que'ns semblavem infinits. Van toca les dotse, després la una, les dugues, les tres, y nosaltres continuavem sempre igual assentats en silenci, inmòvils, ab la espectació febrosa del aconteixemeot posibl-

Mes veusaqui que tot de cop va apareixe en la direcció de la presa d'aire uoa

resplandor que's fongué desseguida, sentintse despres una fortor penetrant d'oli y de metall escalfat. Era evident que en la cambra vehina, o siga la del Doctor s'hi havia encés una llanterna sorda. Vaig sentir despres una remor lleugerissima y tot va tornar a quedar en silenci, continuant per això sentintse la fortor que anava esdevenint mes intensa. Vaig restar inmòvil durant mitja hora parant la orella. De sopte, se va sentir un altre soroll, dolcissim y amanyagador, com la tenue remor d'un fil de vapor al eixir d'una caldera. En el precis moment en que vaig sentirlo, Sherlock Holmes va saltar precipitadament del llit, va encendre un misto y agafant el bastó va posarse a bastonejar el cordo de campaneta, ab totes les seves forses.

—El veu, Watson?—va dir cridant.

—El veu?.. Mirisel! Jo no havia vist ni veya res. En el moment en que Holmes havia encés llum vaig sentir un xiulet sort, perfectament perceptible, per l'esclat de la llum soptada privava als meus ulls afadigats de veure l'obgecte que'l meu company bastonejava ab tanta de ira. Lo que sí vaig veure va ser que la cara de Sherlock Holmes va tornarse de una grogor mortal y que ses faccions estaven deformades per l'horror y l'fastich.

Havia parat de bastonejar y contemplava fixament la presa d'aire, quan tot de cop va esclatar en el silenci de la nit el crit més horrorós que jo he sentit may en ma vida, crit que va convertirse en un udol llastimós arrencat per la por el sofriment y la ira, tot d'una. Després vàrem sapiguer que aquest crit horrible se va sentir perfectament del poble y fins de la casa rectoral que es mes lluny encara, despertant a tots els que dormien. A mi se'm va glassar el cor y'm vaig quedar com de pedra ab els ulls fixos en Sherlock Holmes. Ell també'm mirava, quan tot va tornar a submergirse en el més gran silenci.

—Què ha succehit?.. —vaig atrevirme a preguntar jo.

—Ja estem llestos! ..—va respondre Holmes, y al cap d'avall es la millor solució. Agafi 'l seu revólver Watson, y entrem a la cambra del doctor Roylott.

Va encendre el llum y ab tota gravetat obrírem la porta y sortírem al passadís. Holmes anava al devant. Va trucar dugues vegades á la porta de la cambra del doctor sense obtenir resposta. Aleshores fent jugar el pom la va obrir y entràrem, revólver en mà.

Un espectacle especialíssim se va presentar als nostres ulls. Una llanterna

sorda, posada al damunt de la taula ilu-minava la caixa de ferro, que era oberta. Aprop de la taula assegut en la cadira de fusta, hi havia el doctor Grimesby Roylott, ab el cos cobert d'una bata grisenca y'ls peus nusos, calsant pantufles turques. Damunt dels seus genolls, hi tenia el fuet de trena llarga que nosaltres ja haviem vist a la tarde. Tenia el cap tirat endarrera y'ls seus ulls contemplaven, ab una fixesa extranya, un recó del sostre. Y al cap, tapantli un bon tros de front hi duya una mena de turbà groguench, tot tacat de un color fosch, que semblava apretarlo fortament. Quan nosaltres vàrem entrar, no va fer cap moviment.

—El mocador! .. El mocador tacat!... El mocador virolat!... — va exclamar Sherlock Holmes.

Jo vaig donar un pas endavant. En el mateix moment, aquella mena de turbà tan extrany se va moure, y. el cap aplanat y triangular d'una serp fastigosa se va girar cap a nosaltres.

—Es una vibra dels aiguamolls!—va cridar Holmes. Es la serp mé verinosa de la India. El doctor ha mort al cap de deu segons d'haver sigut picat l'll per ull, dent per dent!.. Reintegrem aquesta criatura en son cau, emportèmsen a miss

Stoner a un altre sostre més hospitalari y informem a la policía del Comtat de tot lo que acaba de succehir.

Y dient això, va agalar el fuet dels genolls del cadavre, després tirant el llas escorredor al damunt del reptil, va arrebassarlo d'aquell horrible pedestal y ab tot cuidado el va llensar a dintre de la caixa de ferro, quin portell va tancar ab furia

Aixís va morir el doctor Grimesby Roylott de Stoke Moran Crech que no es necessari el perllongar una explicació ja bon xich massa llarga, tot dient com, després d'haverli explicat tot, ens varem en fui a miss Stoner en el primer tren del endemà a casa de la seva tia, a Harrow Les diligencies judicials varen provar que l doctor havia trovat la mort tot jugant imprudentment ab un reptil perillos Y Sherlock Holmes va acabar de posarme al corrent de tot lo passat en aquest sinistre assumpte al entornansen a Londres l endemà a la tarde.

—Les meves primeres conclusions eren del tot equivocades; lo que vol dir, estimat Watson, que es molt perillós el raciocinar damunt de fonaments de poca suficiencia El fet de la presencia dels gitanos y l mocador brut y tacat que aquestos acostumen a portar, en relacio ab les

paraules de la germana de miss Stoner pera explicar lo que la pobra va veure confusament a la claror del misto, varen llensarme en una pista falsa. No he tingut altre mèrit que'l d'haver sapigut cambiar a temps les meves bateries desde'l moment en que'm vaig convence de que el perill de que podia estar amenassat el que ocupés aquella cambra, no podia venir ni de la finestra, ni de la porta. La meva atenció va ser rápidament atreta, com ja li he dit per la existencia de la presa d'aire y del cordó de campaneta penjat al damunt de la capsalera del llit. El descobriment de que el cordó era fals, y de que'l llit estava clavat a terra, me va fer sospitar instantàniament que la corda devia servir pera que un objecte un cop haver passat pel forat de la presa d'aire, baixés per aquella fins al llit. La idea de que fos una serp se m va acudir desseguida, y quan vaig relacionarla ab el fet de que'l doctor rebia bestias de la India, vaig sentirme en la bona pista. La idea de empleyar unes matsines, químicament impossibles de descobrir havia de ocórres forsosament a un home instruit y sense conciencia que hagués viscut molt anys al' Extrem-Orient.

La rapidesa ab que obra'l veri d'aquesta mena de reptils era una gran ventatge

per ell. Calia un metge forense molt espavilat pera regoneixe les dugues picades petitíssimes produhides per les dents verinoses. Ademés els xiulets també venien a favor meu. El doctor bavia de cridar com es natural a la serp abans que la llum la deixés veure a sa víctima. Probablement la devia tenir ensenyada, per medi de la llet que nosaltres ja varem veure en la escudelleta, a que hi anes quan ell xiulava. La feya passar per la presa d'aire a l'hora que ell judicava oportuna, estant segur de que la bestia s'esmunyiria corda avall, arrivant fins al llit. Podien passar moltes nits sense que la víctima fos mossegada, però un cop o altre no podia fallar, havia de serho.

Avans de entrar a la cambra del doctor, jo ja hi havia arrivat a n aquesta conclusió. L'examen de la cadira de fusta'm va demostrar que'ell tenia la costum de pujarhi al damunt, lo que era precís per poder arrivar a la alsaria de la presa d'aire. La vista de la caixa de ferro del llas escorredor y de la escudelleta de llet va fer desapareixe els meus darrers duptes. El soroll metàlich sentit per miss Stoner provenía del tancament de la caixa de ferro, fet ab presses Una vegada convensut, lo demés ja ho ha vist com ho he portat a bon terme. Vosté va

sentir, tant be com jo xiular al reptil. Vaig encendre llum y vaig atacarlo sense perdre un instant.

—Lo que va donar per resultat que la serp s'entornés pel mateix camí per ahont havia vingut.—Vaig dir jo.

—Y també que'l reptil rabiós ataqués al seu amo. Alguns dels meus cops de bastó 'l degueren agafar de plé, de tal manera que l'afollaren fins al punt de que's va tirar al damunt de la primera persona que va trovar. Y aixís veliaquí com jo soch indirectament responsable de la mort del doctor Grimesby Roylott, però si li haig de parlar ab tota franquesa Watson, també li diré que es una responsabilitat que no'm robarà gaires hores de dormir, perque no pesa gens ni mica damunt de la meva conciencia!...

Traducció catalana de Salvador Vilaregut.

ELS SIS "NAPOLEONS"

Aventura de SHERLOCK HOLMES, contada pel Doctor Jhon Watson, Ex-metge-major del exèrcit anglès

per

Sir Arthur Conan Doyle

Tot sovint M. Lestrade de Scotlant Yard, a la vetlla, venia a passar una estona conversant ab nosaltres. Les seves visites eren molt del gust de Sherlock Holmes, car li permitien enterarse de totes les noves de que la policía tenia coneixement. n cambi de les explicacions den Lestrade, Sherlock Holmes parava gran atenció sobre ls més petits detalls dels assumptes que podien encarregarse al detective, y, de tant en quant, li feya advertencies que justificaven la seva llarga experiencia en semblants assumptes, en els homes y en les coses.

Aquell nit en Lestrade havia parlat del temps y dels diaris. Després la conversa s'aturà mentres ell continuava fu-

mant el seu tabach. Holmes l'espiava atentament.

—Res d'interessant?—va dirli.

—No, amich Holmes, res de particular.

—Ah, vaja... qué m' explicarà!

En Lestrade va posarse a riure. Si, es veritat, hi ha quelcom que m'amohina, no haig pas d'amagarli, però es una cosa tant tonta, que dupto de parlarne per por d'aborrirlos. Se tracta d'un fet, que encara que bastant comú, segons com se mira, resulta un bon xich estravagant.

Ya sé que a vosté, Holmes, li agrada molt tot lo que s'allunya de lo corrent, però aquesta vegada, 'm sembla que's tracta d'una cosa que entra més en els dominis del doctor Watson que en els de vosté.

—Se tracta de una malaltia?—vaig demanar.

—En tot cas d'una bogeria, y una bogeria extraordinaria. ¿Creurien que existeix avuy un home que sent un odi tan gran per Napoleon Ier, capàs de ferli trencar, sense miraments, totes les estàtues que'l representen?

Holmes s'enfonsà en la cadira.

—Això no es para mi—va dir

—Es lo que li acabava de dir. Però tota vegada qu'aquest home, pera tren-

car les estàtues escala domicili la cosa ja deixa d'apartanyer als dominis del doctor, y entra en els de la policia

Holmes se redressà.

—Ah!, desde 'l moment que hi ha escalaments, l'assumpte esdeve mes interessant a veure, dónguimen detalls.

Lestrade va agafar el seu carnet d'apuntacions, que va resseguir per refrescarse la memoria.

—El primer succés va tenir lloch fa quatre dies—digué,—en el magatzem do ventes de objectes d art que a Kennington Road té M. Morse Hudson. El dependent sen havia anat uns instants del magatzem quan, tot d'una, va sentirhi soroll. Inmediatament se n hi va tornar cuvta corrents, y ja's va trovar trencat en mil bocins un busto en guix de Napoleon, qui estava colocat, entre altres obres d' art damunt del mostrador Allavors se va precipitar al carrer y malgrat, y que moltes persones li digueren que havien vist sortir del magatzem, escapat, a un individuo, no l va poguer descobrir. El dependent va creures que s tractava senzillament d un acte de vandalisme com tants d altres, y en aquest sentit va ter la declaració a la policia Com el bust no mes costava uns quants chillings y

'l succés no tenía prou importancia, no 's va fer cap perquisició.

Un segon fet molt semblant a n'el primer, però més seriós y més estrany, va tenir lloch ahir a la nit. A Kennington Road, a uns centenars de metres del magatzem de Moise Hadson, hi viu un metge ben conegut per cert, el doctor Barnicot, que té una clientela important a la ribera esquerra del Tàmesis. Ell viu y té el seu consultori a Kennington Road, però ademés té una clínica a Lower Brixton Road, unes dues milles lluny. El doctor sent un gran entussiasme y una gran admiració per Napoleon, y té la casa plena de llibres, quadros y reliquies referents a l'historia de l emperador dels francesos. Donchs bé, precisament havia comprat a casa Moise Hudson, dos guixos absolutament iguals al bust de Napoleon de l'escultor francés Devine. L un d'ells va colocarlo en el rebedor de sa casa de Kennington Road, y l'altra damunt de la xemaneya del seu gabinet de Lower Brixton. Y aquet matí, quan ha baixat, ha vist, que durant la nit, algú se li havia ficat a casa. Res havia desaparescut, no més el bust en guix del rebedor, que 's veya se l'havien endut pera llensalo ab furia contra la paret del

jardí, vora la qual, apareixia estabellat en mil bocins.

Holmes se fregà les mans.

—Vetaquí una cosa que no té res de comú!

—Ja'm creya que això l'interessaria, però encare hi ha més. el doctor Barnicot, a mitg dia, se'n ha anat a la seva clínica y figúrintse com dèu haver quedat, al veure que la finestra havia sigut overta durant la nit y que'l seu segon bust geya per terra esmicolat! Se veya que havia sigut trencat allí mateix.

Nosaltres no havem pogut descubrir ni un sol indici, que ns posés sobre una pista pera poder atrapar al criminal o al boig autor d'aquets accidents. Y ara, amich Holmes, vosté ja coneix els fets.

—Son, efectivament, ben estranys pera no dir groteschs—exclamà Holmes.—Però li haig de demanar una cosa: 'ls dos bustos esmicolats al doctor Barnicot eren reproduccions exactes del qu'havia sigut trencat en el magatzem de Morse Hudson?

—Si, havien sortit del mateix motllo.

—Aquesta circunstancia va contra l'hipòtesis de que l'home que'ls ha destruit ho hagi fet impulsat per l'odi a Napoleon en general; perque considerant el nombre extraordinari de estàtues de

Napoleón que hi dèu baver a Londres se fà impossible suposar que es una mera coincidencia, aixó de que aquest home hagi anat a trencar, precisament, tres reproduccions d'un mateix bust.

—Jo crech enterament lo mateix—va dir en Lestrade —Però, per altra banda, s'ha de tenir en compte que Moise Hudson es l'únich que ven objectes d'art en aquell barri de Londres y que, desde fà molts anys, no ha tingut en el seu magatzem altres bustos de Napoleon que aquells. Aixó fà presumir, que encara que a Londres, com vosté diu y es veritat, hi hagin centenars d'estàtues del gran emperador, pot molt beo esser que les trencades siguin les úniques dèl barri. Y, si es aixís, es ben natural que un fanàtich vehí d'aquell costat hagi comensat per elles ¿Qué li sembla a vosté doctor Watson?

—No s poden senyalar límits als actes d'un boig—vaig respondre: —«L idea fixa», com li diuen els psicòlechs francesos, produeix l'efecte d'anular l inteligencia sobre un punt determinat deixant moltes vegades la rahó complerta, pera altres coses. Per aixó un home que hagi estudiat a fons a Napoleon, o que la seva familia, durant la gran guerra n'hagues rebut una injuria mortal, pot esser víctima

d una idea fixa y sota la seva pressió realisar un acte de boig

—No es pas aixó estimat Watson—va dir Holmes rodant el cap,—totes les idees fixses del mon no li haurien pas servit pera descubrir hont se trovaven els bustos.

—Y donchs, com s'ho explica?

—De cap manera y no m'atreviria a voler donar ni una explicació, peró, lo que noto, es un cert metode en el procedir d'aquest home excèntrich. Aixis per exemple, en el vestibul de casa el doctor Barnicot, ahont el soroll hauria pogut despertar a la gent, va portar el bust a fòra pera trencarlo y en cambi, a la clinica, ahont no hi havia l perill de despertar a ningú, el va esmicolar allí mateix. En conjunt aquestes coses, sembla que no tinguin gaire be res d'extraordinari, peró, jo m guardaria molt d'assegurarho, car, bastant sovint, els assumptes més dificils d'aclarir han comensat d'aquesta manera. ¿Se'n recorda Watson de com vaig descobrir el terrible drama de la familia Abermetty? Vaig comensar ¿no es veritat? per notar que hi havia julibert enfonsat dins de la mantega en comptes d'estar colocat a l'entorn. Es per aixó que la historia que m'acaba de contar, de la reventada d'aquets tres bus-

tos no m fa riure. Lestrade, y li agrairia molt que'm tingués al corrent de tots els nous incidents que's presentessin.

Aquets incidents, a que'l meu amich havia aludit, se varen presentar més ràpidament y ab una forma més tràgica de lo que nosaltres podiem suposar. L'endemà al matí, jo m'estava vestint en el meu dormitori, quan van trucar a la porta. Va entrar Holmes portant a la mà un despaig que'm va llegir:

«Vingui tot seguit. 131 Pitt Street, Kensington.—Lestrade».

—Qué hi ha?—vaig demanarli.

—No ho sé. Qui sab lo que es, peró sospito que's tracta de la continuació de la historia dels bustos. Si es aixís, ja tenim que l'individuo ha comensat les seves operacions dins d'un altre barri de Londres. Engoleixi depressa el seu café, un *cab* ens espera a la porta.

Mitja hora més tart arrivàrem a Pitt Street que era un carreró ben tranquil, enclós en aquell barri, un dels més trafagosos de Londres. La casa nombre 131, com les seves vehines, tenia un aspecte molt corrent y era mancada de tota ornamentació. Al arribar, varem veure aprop del reixat una munió de tafaners Holmes va deixar escapar un xiulet de satisfacció.

—Juraria—exclamà—que's tracta d' una mort. Cal un aconteixement d' aquesta naturalesa pera distreure de llurs ocupacions als dependents de Londres. No més hi ha que veure'l coll allargat per la tafaneria d'aquell ganassot d'allí, pera endavinar que's tracta d'un acte de violencia ¿Que es això Watson? Els esglahons de dalt de l'escala han sigut fregats ab aygua y'ls altres están sechs! Ah! en Lestrade es a la finestra. Ara sabrem els més petits detalls de tot lo succehit.

El detective 'ns va rebre ab aires de capficat y ns feu entrar a una cambra ahont vàrem trobar un home, que pel desordre de la seva *toilette*, se comprenia que era presa de la més viva agitació. Vestia una bata de flanela y'ns fou presentat com l'amo de la casa. Es deya M. Horace Haswer y era membre del Sindicat de la premps.

—Una historia més del bust de Napoleon, encara—va dir en Lestrade.—Com ahir a la nit vosté's mostrava interessat per aquest assumpte y ara la cosa pren un aire més greu, he cregut que estaria content de poderlo seguir.

—Y donchs ¿qué he passat?

—Una mort! Tingui l'amabilitat, M. Hasker de contar a n'aquets senyors lo que ha passat.

L'home de la bata 's va girar y ns va mirar ab una cara tristíssima.

—Es extraordinari!—va dir.—He passat la meva vida ressenyant lo que succehia als altres, y ara que m' ha passat a mi una cosa sensacional, estich tan agitat y tan emocionat, que no sé ni expressarme Si hagués vingut aqui com periodista, m' hauria interviewat a mi mateix, y ja hauria trovat el medi d'omplir dues columnes en els diaris de la nit. Però ara passo l temps esplicant lo que m'ha passat a tothom, y soch incapas de servirmen per la meva profeció. Ja he sentit parlar de vosté, M. Sherlock Holmes, y si vosté pot trovar la clau d aquest enigma, me consideraré molt ben pagat del trevall que 'm causa tenirli de contar.

Holmes se va asseure y va escoltar.

—Tota aquesta aventura sembla voltar a l'entorn d'un bust de Napoleon que vaig comprar fa quatre mesos pera ornar aquesta habitació. El vaig trobar a bon preu aprop de High Street Station. Jo trevallo sovint de nits, escrivint fins a la matinada Això mateix he fet avuy, y m' estava assegut en el meu despaix, que es a la part de darrera de la casa y a dalt de totquan cap allà a las tres de la matinada, m' ha semblat sentir soroll als baixos. He escoltat, però no he sentit res mes.

Aleshores he pensat que 'l soroll venia de la part d'afora. Cinch minuts després, tot d'una, he sentit un crit terrible—el més espantable que hagi sentit may, M. Holmes!—un crit que 'm resonarà tota la vida en les orelles. Durant uns instants he restat mort d'esglay, després he agafat els molls de la xemaneya y he baixat. Al entrar a n'aquesta habitació, he vist totseguit, que la finestra estava overta de bat a bat y que 'l bust havia desaparescut. Y no entench encara per que un lladre roba un bust de guix que no val res.

Vostés poden veure lo fàcil que es saltar a l'escalinat exterior desde la finestra si's fa una bona camellada, y això es lo que, ab seguretat, tenia de fer el lladre. Aixis, donchs, he corregut a obrir la porta, mes encara no havia donat un pas a les fosques, que ja m'he entrebancat ab un cadavre. He corregut adalerat a buscar un llum, y he trovat un desgraciat que tenia 'l coll obert per una terrible ferida, d'ahont la sanch s'escolava a glops. Estava ajegut de cara enlaira, ab les cames plegades y la boca desmesuradament oberta. Ja 'l somiaré mès de una vegada! Desd'allavors no m'ha quedat altra alè que pera xiular demanant auxili. Després he perdut el coneixement, y

ja no 'm recordo de res més, sinó que m'he trovat al vestíbul ab un policía al costat

—Qui es l' assessinat?—va demanar Holmes

—No l'hem identificat encara—va dir en Lestrade.— Ja veurà l seu cadavre a la Morgue, però fins ara no tenim cap indici. Era un home alt, de color broncejat que sembla havía d'esser molt forsut y d'una trentena d'anys. Anava pobrement vestit, però no's pot dir que fós un perdulari y al seu costat, damunt d'un toll de sanch, hem trovat un ganivet de molles ab mànech de banya Jo no sé si aquest ganivet es l'arma de que s'ha servit l'assesí o si pertanyía a la víctima. Per lo demés, no duya cap nom inscrit en l'interior dels seus vestits y a las butxaques sols li bem trobat una poma, fil d'empalomar, uo plàno de Londres y aquesta fotografía. Vegi.

La fotografía havía sigut treta ab un kodak Representava un home en actitut d'aguayt, de faccions accentuadament simiesques, de celles espessíssimes y que tenía la barra d'abaix sortida com la de un babuí.

Holmes, després d' haver examinat detingudament la fotografía, va demanar:

—Y del bust ¿qué se'n sab?

—Al arribar vostè acabàvem de saber que s'ha trovat en el jardí d'una casa deshabitada de Camp den House Road, fet a miques, com ja es de suposar. Ara el vaig a veure de passada. ¿volen venir ab mi?

—Sí, però dèixim donar un cop d'ull per aquí, es questió d'un instant.

—Va examinar la catifa y la finestra.

—Se veu que ha de tenir les cames llargues el trapasser, o del contrari es un home molt despert — digué Sherlock Holmes— perque la casa té uns baixos bastant alts y no ha d'esser gaire facil arribar al catxapit de la finestra y obrirla. El baixar li haurà sigut més còmodo. ¿Ve ab nosaltres, senyor Harker, pera els restos del seu bust?

L'inconsolable periodista ja s' havia assegut a la seva taula de trevall.

—Cal que miri de fer la ressenya de tot aixó—va dir—perque estich cert de que'ls diaris ja impresos, d'aquest vespre, donen forces detalls. ¡Aixó es lo que'm reventa! ¿Se'n recorden de quan a Dencasler se varen enfonsar les tribunes a les curses de caballs? Donchs jo era l'únich periodista que s'hi va trobar y'l meu periòdich va esser l'únich que no'n va do-

dar compte perque vaig emocionarme d'una faysó tant gran que no podía escriure. Aquesta vegada també seré'l darrer a donar detalls d'un assessinat comès a la porta de casa meva.

Quan ens en vàrem anar la seva ploma ja corría per damunt del paper.

A uns centenars de metres lluny se trobava'l lloch ahont s'havia descobert, fet a miques, el bust. Tant Holmes com jo, per primera vegada, vàrem poder veure aleshores els restes del gran emperador que semblava deixondir un odi violent en l'esperit d'un desconegut. Els bocins del bust s'escampaven per damunt de l'herba y Holmes va arremassarne uns quants que va examinar atentament. Per son aspecte vaig compendre que, a la fi, estava sobre una pista.

—¿Qué hi diu?—va demanar en Lestrade.—Holmes aixecà les espatlles

—Tenim encara molt camí a córrer—va dir.—Però ja tenim un punt de sortida. Hi ha una cosa demostrada y es que pera aquest criminal estrany té, sens dupte, més importancia la possesió d'aquest bust, sens valer res, que la vida d'un home. Però además tota vegada que'l fi d'aquest home sigui no més el de trencar el bust, cal que'ns fixem ab per qué

no l'ha esmicolat ni a dins de la casa ni aprop d'ella.

—No devia saber casi lo que's feya pertorbat per la topada que havia tingut ab la seva víctima.

—Pot molt ben esser, però jo li crido especialment l'atenció sobre la posició d'aquesta casa en quin jardí s'ha vingut a reventar el bust en qüestió.

Lestrade va mirar a tot entorn.

—Es una casa buyda, ell ho deuría saber y va pensar que aquí ningú l'inquietaría.

—Sí, però també hi ha un'altra casa en les mateixes condicions, una mica més amunt y en el mateix carrer, y ell va haverhi de passar pel davant abans de arribar aquí. ¿Per qué no la va escullir? Cada pas que donava portant el bust ¿no li aumentava'l perill d'esser atrapat?

—No ho entench!—digué en Lestrade. Holmes senyalà el bech de gas damunt dels nostres caps.

—Aquí podía veure lo que feya mentres que a la casa de més amunt li havia sigut impossible. Aquesta es la explicació.

—¡Diatxos! ¡es veritat!—exclamà'l detective. Y ara voste'm fa recordar que'l bust del doctor Barnicot va esser trencat

tocant a la seva llanterna roja (1). ¿Qué n dedueix vostè d'això, senyor Holmes?

—Sensillament: que cal teoirho present y servirsen quan convingui perque potser més tart trobarem quelcom que ens ho espliqui. Y ara, a vostè, Lestrade, ¿qué li sembla qué's té de fer?

—Pera mí lo més pràctich es identificà'l cadavre y això no deurà pas costar molt. Quan l'haurem identificat, quan sabrem quines eren les seves habituts y relacions, s'haurà donat un gran pas pera saber qué feya a Pitt Street la nit darrera y qui es que l'ha topat y l'ha mort a l'escalinata de M. Horace Harker. ¿No ho creu aixis, vostè?

—Sens dupte, mes no l'agafaré de aquesta manera jo l'assumpte.

—Donchs ¿què farà vostè?

—¡Oh!... No vull pas influirlo. Lestrade. Vosté segueixi'l seu camí que jo faré'l meu; després compararem els resultats y'ns ajudarem mutuament.

—Molt bé—va dir en Lestrade.

—Si torna a Pitt Street y veu M. Horace Harker diguili de part meva que es-

(1) *Nota del traductor.* — A Londres els metges, perque sigui més fàcil trobarlos a la nit, teoen a la porta una llanterna roja semblant a les dels nostres apotecaris.

tich cert de que l autor de l assessinat es un boig que té odi a Napoleón. Això anirà bé pel seu article

En Lestrade va mirársel fit a fit

—¿De debó, vostè ho creu aixis?

Holmes somrigué.

—¡Qui sab! Però lo que si crech es que aquesta opinió tindrà gran interés per M Harher y pels suscriptors dels diaris. Y ara, amich Watson tinch de dirli que l trevall que avuy ens espera, me penso que serà llarch y complicat. Y a vostè Lestrade el cito pera les sis del vespre a Baker Street ¿vol deixarme fins aleshores la fotografía trobada a les butxaques de la víctima? Si els meus càlculs son exactes, aquesta nit potser necessitaré'l seu concurs per una diligencia que haurem de fer y que serà relativa a n aquet crim. Vaja, fins al vespre y bona sort!

Sherlock Holmes y jo vàrem anar a High Street a peu Un cop allí entràrem a la botiga dels germans Harding, en la que havia sigut comprat el bust Un jove emplevat de la casa, ens feu saber que M Harding era a fora pera no tornar fins a la tarda y que ell, com feya poch temps que trevallava allí, no ns podia dir res de lo que li demanàvem.¡Per la cara vaig coneixe que Holmes estava contrariat.

—Que hi farem!— va dirme—no tot surt com un voldria, Watson. Com que M. Harding no serà aquí fins a la tarda, no'ns queda altre remey que tornar, perque, vostè ja haurà vist, que ara a mi m' interessa averiguar l'origen exacte d'aquets bustos pera veure si n aquet origen s'hi amaga algun detall especial que espliqui llurs aventures. Anemsen a casa M. Moire Hudson, a Kennington Road y veurem si aquet senyor ens farà llum sobre tot això.

Després d'una hora de cotxe varem arrivar a la botiga d'objectes d art. L'amo era un home baixet bastant gros, de cara rosada y de gestes vius.

—Si senyor—va dir—damunt mateix del mostrador. ¿Perquè'ns fan pagar contribucions si han de deixar entrar el primer pillet que passí, pera trencarnos lo que li dona de gana? Vaig esser jo l que va vendre al doctor Barnicot les dugues estatues .. Però es vergonyós... Pera mi es un complot. Sols un anarquista's pot dedicar a trencar estatues, son republicans rojos... ¿Però vostè m'ha demanat d'ahont els he tret els bustos? No se quina relació pot tenir això ab el crim, més ja que ho vol saber, li diré que'ls vaig comprar a casa Gelder y C.ia Church Street Stepeny que es una casa molt res-

pectable y coneguda desde fa vint anys. ¿Quans ne vaig comprar tres?... dos y un fan tres ¿no es aixis? Dos que ls vaig vendre a M. Barnicat y un altra, que es el que'n plé dia me varen trencar damunt del mostrador. ¿Me demana si conèch aquesta fotografia? No, no se de qui es... Però esperis... que'm sembla .. ¡Ah, si! .. Es en Beppo, un italianot, que feya de tot y que vaig tenir colocat en el magatsem. Sabia daurar y posar marchs. Aqui va fer alguns trevalls. Fa una setmana que se n ha anat y no n'be sabut res més. No sé d ahont venia ni ahont anava, però mentres el vaig tenir no m donà cap motiu de queixa. Se n va anar un parell de dies abans de que m trenquessin el bust.

Quan vam sortir Holmes me digué:

—D'aquesta visita n hem tret tot lo que racionalment ne podiem esperar. Hem descobert que n Beppo havia trevallat a Kennington y potser també a Kensingtan. Aixó sols ja'ns paga la cursa. Ara'ns toca anar a casa Gelder y C.ª que es d ahont han sortit els bustos y m'extranyaria que d aqui no n tregués quelcom molt profitós.

Atravessarem rapidament el Londres elegant, despres el Londres dels palaus, el barri dels teatres, dels autors y dels comerciants, y per fi, vàrem arribar als ba-

rris maritims que formen, com una ciutat cosmopolita, a les vores del riu y ahont hi viuen centenars de mils habitants. En un ampla carrer, abans habitat pels comerciants més richs de Londres, vàrem descubrir l'establiment que buscàvem. A la part de fora hi havia un gran pati plé de pedra picada y a dins una cinquantena d'obrers esculpien o emmotllaven. El director, un alemany ros, ens va rebre molt amablement, y va respondre ab claretat tot lo que Holmes li preguntava. Consultant els llibres constatà, que del bust en marbre de Napoleon fet per l'esculptor Davine, se'n havien tret centenars de motllos y que feia uno dos anys que se'n havien enviat tres a can Moire Hudson. La fornada havia sigut solsament de tres exemplars y els altres tres d'aquella remesa, havien sigut venuts a «Harding germans» de Kensigton. El director no tenia cap motiu pera suposar qu'aquelles sis estatues fossin diferentes les unes de les altres, ni tampoch qne hi hagués cap motiu pera empenyar a algú a destruirles. Aquesta idea 'l feia somriure. El preu de fàbrica dels bustos era'l de sis shellings però 'ls botiguers podien revèndrels a dotze. El bust fou reproduit pel sistema dels dos motllos· un de cada costat del cap, y els dos

perfils just[illegible]ats feven el bust complert. en guix de París. Eren italians els que generalment se dedicaven a n'aquesta feina y quan teuien el bust enllestit, el duyen al passadís, damunt d'una taula pera deixarlo asecar, després els transportaven a l'obrador. Això era lo unich que ns podía dir, més al ensenyarli la fotografía se va impresionar, se va tornar roig de rabia y arrugant les celles damunt de sos ulls blaus de teutó, va cridar.

—Ah, el murri! Ja'l conech ja! Aquesta casa ha sigut sempre respectable y la sola vegada que la policía hi ha posat els peus ha sigut per culpa d'aquest home. Ja fa un any. Pel carrer va donar una gavinetada a un altra italiá y va venir perseguit per la policía. Aquí mateix fou agafat. Se deia Beppo però may he sabut el seu cognom. Això m'ensenyarà a contractar homes ab un cap com el d'aquet, però ab tot trevallava molt be, es un dels millors obrers que hem tingut.

—A quan el varen condemnar?

—Com que la víctima tingué la sort de curar, no més va tenir un any de presó. Ja'n deu haver sortit però no ha tingut l'aplom de deixarse veure. Aquí a l'obrador tenim un cosí seu que li podrà dir ahont para.

—¡No, no!—feu Holmes—li prego que

d'això no'n digui ni una paraula al cosí de'n Beppo. Aquest assumpte es molt important y com més l'estudio més hi veig. Quan vosté mirava 'l llibre pera trobar la data de la venta dels bustos, he vist que havía tingut lloch el 13 de Juny de l'any passat. ¿Me podría dir quan va esser detingut en Beppo?

—Li podré dir aproximadament pel registre de la nostra comptabilitat. Va esser pagat—afegí després de fullejar el registre—el 20 de Maig per darrera vegada.

—Mercés—digué Holmes— no'l vuy molestar més...

Després d'haverli recomanat la més absoluta reserva 'ns en varem anar.

Ja era un xich entrada la tarda quan ens ficarem a un restaurant. Varem menjar lleugerament. Un diari qu'estava dins d'un march a l'entrada, anunciava'l crim de Kensington com un assessinat comès per un boig. Se veya, donchs, que M Harker havía arribat a temps pera ferse imprimir la seva ressenya. El relat de aquell aconteixement, que era la nota del día, omplía dues columnes d'aquell diari que Holmes va comprar y que va resseguir, àvidament, mentres menjava. En segons quins passatjes Holmes somreya.

—Això va be, Watson—va dirme—escolti aquest trosset. «Ens plau fer saber als nostres lectors que les opinions més autorisades coincideixen al establir el mòvil del assessinat. Tant M. Lestrade, un dels nostres detectives més experimentals de Scotland Yard, com M. Sherlock Holmes, l expert aficionat que tothom coneix, creuen igualment, que'ls incidents acabats tan tràgicament son l obra d'un boig y no propiament la d'un criminal. Cap altra explicacio se pot donar a uns fets com aquets » Veu, Watson, la prempsa .. es un gran instrument quan un se'n sab servir. Y, ara, si vol, anemnosen a Kensington a veure lo que'l director de «Harding y germans» podra contarnos.

El fundador del establiment era un home baixet tot aixerit y que vestía pulcrement. Tenía les idees clares y s'espressava ab facil tat

—Ja he llegit en els diaris del vespre el relat de lo succehit. M. Horace Harker es un client nostre y li varem vendre'l bust fa alguns mesos. N haviem encarregat tres d'iguals a Gelder y C.ª Ara els tenim tots venuts y li podrem dir a qui, consultant els llibres. Miris l'un el varem vendre a M Harker, ¿veu?... un altra a M. Josiab Brown, torra de les

Acacies, Labernum Vale, Cuiswick. . y i tercer a Sandeford, Lower Grove Road, Reading. L'home de qui vostè m'ha ensenyat la fotografia no l he vist may y si l'hagués vist el tindria present, perque de cares tan lletges com aquella no'n corren gayres. Entre'ls nostres obrers n'hi ha molts d'italians, si senyor, y si haguessin volgut mirar els nostres llibres, ho haurien pogut fer perfectament, perque com no hi ha cap motiu pera tancarlos, els deixem sempre per aqui. De totes passades, ja ho sab, si li puch esser útil disposi. Y en cambi espero que vostè me donarà detalls d'aquest assumpte tan estrany.

Durant la declaració de M. Harding, Holmes havía pres moltes apuntacions, y li vaig coneixer que l'aire que la cosa anava prenent el complavia. Ab tot, no me va insinuar res y sols me feu observar, que si no'ns afanyavem, fariem tart a la cita ab en Lestrade. Efectivament, quan vam arribar a Baker-Street, en Lestrade ja'ns esperava passejantse amunt y avall, molt impacient. Del modo ab que'ns va mirar ja vaig veure que no havia perdut el temps.

—Y bé, senyor Holmes—va demanarnos —¿Quines noves porta?

—Hem tingut una diada molt pesada,

però no ha sigut en và. Hem vist al fabricant que va entmotllar els bustos y'ls comerciants que'ls han venut. Desd'ara, puch seguir la pista de quisqun d'ells desde'l comensament.

—¡Els bustos! ¡Els bustos!—exclamà en Lestrade. —¡Anem!... Vostè, senyor Sherlock Holmes, té'ls seus mètodes, que jo no haig pas de criticar, però crech que la jornada meva ha sigut més bona que la de vostès. He indentificat el cadavre.

—¡Es impossible!

—Y fins he descobert el mòvil del crim.

—¡Perfectament!

—Tenim un inspector especialment encarregat de Saffrou Hill, el barri dels italians. El cadavre duya una medalla al coll, y això, junt ab el color de la pell de la seva cara, m'ha fet pensar que's tractava d'un meridional. L'inspector d'Hill aixís que l'ha vist ja l'ha reconegut. Se diu Pietro Venucci, provcon de Nàpols y es un dels pinxos mès tremendos de Londres. Forma part de la Maffia, una de les societats secretes que tenen per obgecte la propaganda per medi del fet. ¿Veu vostè com ara la qüestió's va aclarint? L'assessí, sens dupte, deu esser també un italià y un soci de la Maffia que si molt convé havia violat d'una manera o altra

els reglaments de la societat y en Pietro era l'encarregat de buscarlo. Per això la fotografia que li varem trobar a la butxaca devía esser la del seu assessí, que li van entregar pera evitar que prengués una persona per altra. Segurament en Pietro'l va seguir, el va veure ficarse a una casa, sortirne y durant la discussió que abdós degueren tenir, en Pietro va esser mort. ¿Qué li sembla, senyor Sherlock Holmes?

Holmes va aplaudir.

—¡Molt bé, molt bé, Lestrade!—va cridar.—Però jo no he vist prou clar, en tot això, com s'esplica vostè lo de la destrucció dels bustos?

—¡Els bustos! ¡Vostè no més veu els bustos! Si ben mirat això no es res, son robos castigats, tot lo més, ab sis mesos de presó. ¡Cà! Sobre l'assessinat jo he encaminada l'enquesta, y d'ara en avant, ja'n tinch tots els fils a las mans.

—Y ara ¿qué farà vostè?

—¡Oh! es molt senzill; aniré ab Hill al barri dels italians, allí trobaré l'home de la fotografia y'l detindré com acusat d'homicidi. ¿Vindrà ab nosaltres, vostè?

—No ho espero. Tinch l'idea de que arribarem al fi d'una manera més senzilla. No puch assegurar res, perque tot depèn d'un factor que s'escapa a les nos-

tres comprobacions... pero, tinch esperansa... y fins jugaria dos contra hu que si vosté m'acompanya aquesta nit, li faré posar la mà damunt de l'autor...

—¿En el barri dels italians?

—No; en tot cas serà a Chiswick. Si vol venir ab nosaltres li prometo que demà aniré ab vosté al barri dels italians; aquest retart no estorbarà gens la nostra informació. Per ara, me sembla que'ns aniria molt bé dormir unes quantes hores. No hem de marxar abans de les onze y abans de clarejar ja estarem de retorn. Dini ab nosaltres, Lestrade, y estiris damunt d'aquest *canapé* fins al moment de marxar. Mentrestant fàssim l'obsequi de tocar el timbre, car vuy fer venir un propi perque haig d'enviar una lletra ara mateix.

Holmes va passarse la nit resseguint un munt de vells diaris qu'omplien la nostra golfa. Quan va baixar els ulls li brillaven ab aires de triomf, però no'ns va dir res ni a l'un ni a l'altre, del resultat de les seves indagacions. Per ma part, jo qu'havia seguit pas a pas el camí de tot aquell assumpte tant complicat, encara que no podia endavinar lo qu'anavem a fer, entreveya ab claretat lo que Holmes pensava: l'individuu que buscavem no deixaria d'atentar contra un

dels dos bustos que restaven sencers y'm recordava que un d'ells se trobava a Chiswick. Segurament que la nostra expedició tenia per fi sorprèndrel infraganti y m'admirava la treta de que s'havia valgut el meu amich pera que l'inconegut seguís lliuranse a les seves empreses; treta que consistia en dooar a n els diaris una falsa pista, pera que ell, tranquil y sense por, aoés seguint sa tasca. Aixís, donchs, no'm va sorprendre que Holmes me recomanés de pendre'l revòlver. Ell agafà el trenca-testes son arma preferida.

Un cotxe tancat ens esperava a la porta y'ns dugué fins passat el pont de Hammer Smith. Al esser allí, varem ordenar al cotxer que'ns esperés. Vam anar a peu fins a un carrer bon xich isolat: a cada banda'l vorejaven elegants cases voltades de jardins. A la claror d'un llum de gas varem poder ovirar el nom de la torra de les Acacies, inscrit sobre la barrera. El propietari ja devía esser al llit, car no's veya un llum enlloch, tret del que brillava damunt de l'imposta de la porta d'entrada y quina resplandor aclaria vagament el caminal del jardí. La barrera de fusta que separava la propietat del carrer, exteoía una ombra impenetrable y a n'aquella ombra eos feu amagar Holmes.

—Temo que 'ns haurem d'esperar molt temps—va dir—però encara teníam la sort de que no plou. Val més que no fumem, si be això 'ns ajudaria a passar el temps. Tenim dues probabilitats contra una de triomfar y si sortim ab la nostra, l'èxit ens compensarà les molesties passades.

A tot no'ns tinguerem d'esperar tant com Holmes temia. L'espera s'acabà de [illegible] mes ràpida y inesperada. Tot d'una, sens que la mes lleugera remor ens hagues posat al aguayt, se va obrir la barrera del jardí y un individu, destre com un mico, emprengué 'l caminal. So-ta la faixa de [illegible] que [illegible] de la porta el varem veure passar, després, va des-apareixer [illegible] la casa. Hi hagué un llarch [illegible] el qual, nos [illegible] quant vem [illegible] respiració [illegible] un grinyol [illegible] finestra. [illegible] allà 'l in-[illegible] la casa. Varem veu-re la [illegible] d'una linterna so[illegible] en [illegible] lo que buscava no hi era, perquè se'n va anar cap a un altra, d'allí passà a un[illegible] tercera

—Anem cap a la finestra oberta—va dir en Lestrade.—El podrem agafar quan sortirà.

Mes encara no haviam pogut donar

un pas que l'home ja havia sortit. Vam poguer veure que s'enduya quelcom a les mans y que era blanch. Va mirar a tot entorn y'l silenci del carrer desert el va tranquilisar. Se'ns va girar d'esquenes pera deixar sa presa. Un instant després varem ohir un soroll sech Aleshores, l'home estava tan absorvit per lo que feya, que no ns va sentir atravessar per damunt de l'herba. Ab un salt de tigre, Holmes l agafà. Al instant, en Lestrade y jo, el varem subjectar pels brassos y li posarem les manilles May he vist una cara més repugnant. Ens contemplà ab les faccions contretes ¡Era l home de la fotografia! Holmes, no obstant, no's va ocupar gaire del presoner Assegut en els esglahons de l'escalinata, va examinar ab gran cura y detenció, els bocins de l'objecte qu'aquell home se n havia endut de la casa. Era un bust de Napoleó igual que'l que haviam vist al matí, també trencat. Holmes va mirar, a la claror del llum, d'un a un tots els trossos de guix, mes tots eren iguals Acabava aquest exàmen quan va apareixer un llum en el vestíbul y's va obrir la porta. L'amo de la casa, un home gros y d'aire jovial, se'ns presentà en mànegues de camisa.

—Penso que es M. Josiah Brown—digué Holmes

—El mateix, senyor, y vostè dèu ser M. Sherlock Holmes. He rebut la seva lletra, que m'ha dut un propi, y he seguit punt per punt les instruccions que en ella m donava Hem tancat ab clau y per la part de dins totes les portes, y hem esperat. Estich molt content de veure que vostè ha agafat a n aquet criminal. ¿Volen entrar, senyors, un moment a descansar?

Però com en Lestrade estava impacient pera deixar en lloch ben segur el seu près, varem enviar a cercar el nostre cotxe y'ns en varem tornar a Londres. El près no badà boca durant el camí, contentantse en llambregarnos com una fera y ab provar de pegarme a mi, una caixalada de llop, a la mà un cop que estant distret pogué atrapàrmela. Mentres l'escorc llaren no'ns varem moure de la Comisaria.

No li van trobar sinó uns quans *shillings* y una gran faca que tenía l mànech tacat de sanch.

—Perfectament—feu en Lestrade—deixantnos. El d'Hills coneix tota la colla y'ns dirà com e diu aquet. Ja veuràn com la meva hipòtessis de la Maffia sortirà confirmada. Li agraheixo molt, se-

nyor, Holmes, lo moltíssim que m'ha ajudat a n'aquesta presa, per més que encara no comprench prou bé com ha pogut ferho.

—Tinch massa tard pera explicarli, ara,—esclamà Holmes—ademés de que encara, manquen un o dos detalls. Això es un capdell d'aquells que un hom no pot deixar fins haverlo descapdellat del tot. crèguim.

Si voste vol, demà a les sis de la tarde me trobarà a casa, y sens dubte li podré demostrar que voste no ha trasllubit encara tot aquet misteri, unich en els anals del crim. Si algun dia, amich Watson, li permeto publicar alguns dels problemes que he resolt, ja pressento que no'm deixarà [illegible] tinta [illegible] els bustos de Napoleon.

Al reveure'ns l'endemà, en Lestrade ens donà una pila de detalls referents al pres «Senyor Beppo», però ningú li sabia el cognom. Entre la colonia italiana era molt mal vist. Es veritat qu'abans s'havia guanyat honradament la vida tenint de escultor, però donant-se aviat a la crapula ja havia sigut condempnat dos cops, un per lladre y un'altra per tentativa d'homicidi contra un altre italià. Parlava perfectament l'anglés. Lo que no s'havia pogut esbrinar es quin fi l duya a trencar

els bustos y ell se negava a respondre a tota pregunta que se li fes sobre d'això però la policía havia descobert que'ls bustos aquells potser ell els havia fet tota vegada que feu trevalls d'aquet genre als tallers de Gilder y C.ia

Holmes semblà escoltar bonament tots aquets detalls que ja sabiem, però jo que'l coneixia tant, veya beo bé que'l seu pensament volava per altres indrets y no m costà gens llegir en son posat una barreja d'inquietut y d'impaciencia.

Per fi, remenantse n la cadira els ulls se li encengueren acabaven de trucar.

Tot seguit varem sentir pujar l'escala y la minyona va fer entrar un senyor de certa edat, roig de cara y ab patilles grises. Duya a la mà un sach de nit d'aquells de alfombra y'l deixà damunt de la taula.

—¿Es aquí'l senyor Sherlock Holmes?

El meu amich saludà somrient.

—Voste serà'l senyor Sandeford de Reading ¿veritat?

—Servidor de vostè. ¡De segur que m'he fet esperar! ¡Els trens son tan pesats!

— Vosté m escribia pel bust. . que realment el tinch.

—Perfectament

—Duch la lletre'n la que'm deya que desitja tenir una reproducció del bust de Napoleon fet per en Devine, y que estava prompte a donarmen, de la que jo tinch, dèu lliures. .

—Perfectament.

—Vaig quedarme tot sorprés per que no m'esplico com vostè ha sabut que jo tenia'l bust.

—Ho comprench. M. Harding, de la casa Harding germans, es qui m va dir qu' havia venut a vostè el darrer exemplar, y ell es qui 'm donà la seva adressa.

—¡Ah, veliaqui! .. ¿Y va dirli per quin preu?

—Aixo no.

—Donchs com que encara que jo no sigui rich, no haig d'enganyar a ningú, vuy dirli que'l bust a mi no'm costa més que quinze *shellings*, crech qu' abans de aceptar les dèu lliures, el meu dever es ferli coneixe lo que la cosa costa

—Es un escrupol que l' honra, peró jo l' he valuat en dèu lliures y no me 'n desdich.

—¡Es massa generòs, senyor Holmes! En fi, aquí'l porto. Vostè me'l demanava. Aquí'l té.

Va obri 'l sach y aleshores varem poguer veure sencer damunt la nostra tau-

la, aquell bust que may haviem pogut veure més que a miques.

Holmes se va treure de la cartera un paper y un bitllet de vint lliures que deixà allí damunt y digué.

—¿Tindrà ara l'amabilitat de firmarme davant d'aquets testimonis un rebut, cedintme tot els drets d'aquet bust? Jo soch molt metódich, ja ho veu. Un no sab muy quin curs poden pendre ls negocis .. Molt bé y mil gracies, senyor Sandeford. Aquí té la suma y bona nit tingui.

Un cop fora aquell senyor va estranyarnos lo que Holmes feya Va treure d' un calaix unes tovalles, les va estendre damunt de la taula, va posarhi al mitg el bust y per fi... agafant un boxe, descarregà al cap de Napoleon un cop fortissim. El bust va quedar esmicolat, y Holmes s'aboca tot seguit. ab gran interés, a examinarne tots els trossos De sopte feu una exclamació de trionf y ens mostrà un d'aquells trossos, ahont s'hi veya encastada una coseta fosca, com una pansa en un *pudding*.

—Senyors—exclamà —deixin que 'ls ensenyi la famosa perla negra dels Borgia

En Lastrade y jo estavem parats, despres varem aplaudir com en el teatre la

final d' una escena forta. A Holmes li pujaren tots els colors a la cara y va saludarnos com un actor que reb els aplaudiments del públich. Deixava d esser aquella máquina rahonadora y 'ns mostrava lo sensible que era també a l' admiració Aquell temperament fret, que desdenyava les alabanses del vulgus, responía emocionat als elogis d un amich.

—Si, senyors, va dirnos aquesta perla es única en el mon, y la bona estrella m' ha acompanyat mentres la he anada seguint, per un encadenament incessant, desde la cambra del hotel Dacra, ahont la ve perdre 'l princep Colonna, fins a trobarla en l' interior d aquet bust, el darrer del sis enmotllats a Stepen y peis Gilder y Comp.ª Recordis Lestrade del soroll que va moure la desaparició de tan preuada joya, y els esforsos que debades feu la policia metropolitana pera recobrarla. Llavors vaig ser consultat y tampoch vaig dar ab l'enigma. Totes les sospites requeyen sobre la cambrera de la princesa que era italiana, y que tenía un germá a Londres; però ningú pogué afirmar que 'ls dos germans se tractessin. La cambrera 's deya Lucrecia Venucci, y, sens dubte, el Pietro, que morí assessinat l altra nit, era el seu germá. He remirat els diaris d aquella

época y he vist que la perla havia desaparegut dos dies abans de la detenció den Beppo per baralles dins del taller de Gilder y Compª., mentres estaren enmotllant aquells bustos. Mirant donchs enrera, un, avuy pot sospitar que n Beppo va arribar a tenir la perla, sigui en complicitat ab en Pietro, sigui robantli, o que va esser intermediari dels dos germans: però tan se val. El fet es qne, d' una manera o altra, ell tenia la perla quan la policia l' espiava, y que veyentse perdut, si venien a escorcollarlo, devia correr al taller a aprofitar els moments pera amagar la joya. En aquella ocasió s' estaven assecant els bustos de Napoleon, un d ells encara era teu.

En Beppo, llest com era, no va haver de fer més qu'un clotet en el guix tou, va amagarhi la perla y ab dos o tres retochs deixà l clot ben dissimulat. Però, condemnat a un any de presó per baralles, els bustos van ser venuts mentres estava prés. Ll era, donchs, impossible saber en quin dels sis bustos hi havia'l seu tresor y solament trencantlos tots podria recobrarlo. Sachcejarlos no més no li hauria donat cap resultat, car la perla s havia encastat ab la pasta d'aquell guix humit, com vostés acaben de veure El Beppo no's va descoratjar y comensà a cercar ab

enginy y perseverancia. Ab ajuda d' aquell cosí seu que treballava a casa Gelder, va arribar a saber els noms dels botiguers qu'havien comprat els bustos, desprès logrà llogarse a casa en Moissès Hudson, trobant aixís el rastre de tres d'aquelles copies de guix, com ab l'ajuda d'altres dependents italians, devia arribar a saber qui havia comprat els altres. Un d'ells el tenia Harker a casa de qui en Beppo anà, sense cap mena de dubte, acompanyat den Pietro qui'l considerava responsable de la desaparició de la perla. Esclatà una baralla entre abdós y en Pietro ho pagà ab la vida.

—Però si era'l seu complis ¿com duya la fotografia de ell a la butxaca?—vaig fer jo.

—Pera que'l trobessin més fàcilment eo el cas d'haverla de mostrar a algú pera ferlo reconeixe; la rahó es evident.

Al saber l'assessinat ja vaig suposar qne'n Beppo redoblaria la seva activitat a fi y efecte de que la policia no arribès a descubrir el seu secret y de que no'l guanyés per mà. Afirmar que la perla no podia trobarse dins del guix den Harder, m'era impossible, com també que fós precisameot la perla lo que ell cercava; lo que no se'm escapava es que'n

Beppo, hi buscava quelcom d'interessant, ja que, de no esser aixís, no s'esplicava el per qué va anar a trencar el bust a n'aquell jardí iluminat pel fanal de gas, sobre tot tenint ocasió de ferho en el de la casa deslliogada y més próxima al lloch del crim. Pertenyent aquell bust de Davine als tres darrers ne quedavan altres dos y lo probable era que'l malfactor embestiría contra'l que hi havia a Londres. Per això, a fi d'evitar un nou drama, vaig avisar al vehins de la casa y'n vam treure'l resultat desitjat D'aquell moment ensà vaig estar ja segur de que lo que movia a tots era la troballa de la perla dels Borgias. El nom de la víctima me havía dat la clau. Ja no quedava més bust que'l que tenia el senyor Beeding, dins del qual hi havia la perla. L'he comprada davant de vostés, y aquí la tenen.

De primer varem restar callats. Per fi,

—Divinament—exclamà en Lestrada —declaro, senyor Holmes, que de tants descubriments com li he vist fer cap com aquet. A Scottand Yard ningú està gelós de vosté; al contrari, tots l'admireo molt y si demà vosté hi vé, no hi haurà pas ni un de nosaltres, desde'l degà dels inspectors al més jove dels nostres agents, que no's dongui per molt satisfet de poderli estrenyer la mà.

—Mercés—feu Holmes—¡mercés!—Y quan girava'l cap vaig véurel més emocionat que may. Un minut després, però, tornava a esser el rahonador fret y pràctich de sempre.

—Fiqui la perla a la caixa—va dirme —y anem ara per lo de la falsificació de Cork Singleton. A reveure, senyor Lestrade, y si alguna altra vegada'l puch servir en questions delicades, no repari. Sempre l'ajudaré ab molt gust.

Traducció catalana de ATXA.

~~~~~~
~~~~~~

L'ORIGEN CRUDEL

per

Catulle Mendès

Traduit per VICENS [illegible]

[illegible] bona dona de sa casa, que no havia llegit en tota sa vida altre llibre que'l [illegible]cionari, que creia no haver altra feina millor pera una dona, després d'haver durant tot el dia, tingut cura de la cuina, rentat, pentinat y vestit als seus fills y sargit les camises del seu [illegible], que anar a reposar el front, a la nit, sobre un coixí ple de somnis honests, [illegible] una excelent [illegible] de sa casa y [illegible] un bon home [illegible] desde feia doze [illegible] de tres mil franchs de sou, nasqué un dia de juliol a primeres hores de la tarde, en una petita vila de Fransa, un nen gras y fort que fou batejat ab els noms de Carles-Anselm Simeó Charlerie.

—Simeó Charlerie, heusaquí un bell nom! digué la mare ab complacencia.

Sòna com una moneda que caigui a terra.

Simeó, quart fruit d'una unió regularment feconda, fou alletat per la senyora Charlerie. Ella en deia.

—Es un petit ubriach!

—Bé, replicava'l pare, ubriach de llet, sobri de vi, Simeó serà com jo que no bech més que aigua.

A la edat de dos anys, Simeó Charlerie era un petit home que constituia el desesper de sa mare perque no podía menjar un plat de confitura sense partirsel generosament ab sa brusa o ses calses. Aleshores ell era galtut, massis y's quedava voluntariament pels recons, somniós. Això no vol dir que ell pensés en cap cosa, mes tenia l'aire de pensarhi. Son pare'l proposava com exemple als seus altres fills turbulents y joganers, y deia: Aquest serà un home reflexiu com jo.

La casa de la familia Charlerie tenia al seu darrera un jardinet. La mare hi conreuava escarxofes, pastanagues y altres llegums De roses no n'hi havia pas: son unes plantes que ocupen lloch inútilment. Els nens jugaven entremitg de les llegums. A més d'això, el sol y les papellones fan un jardí sumptuós del més ombrivol recó de terra. Importa poch

que's corri a travers de plantes de sebes o a travers de marguerites mentres se corri, y les espines dels escarxofers, en punt a estripar les robes de les criatures, no tenen rès que envejar a les dels rosers. Simeó s'ajuntava poch a les joies vives dels altres nens. Era dols, tímid; ell mentrestant romania tot callat. Quan esguardava les papellones, de lluny, sense atrevirse a correr al llur darrera, tenía l'aire de trobarles massa belles pera ell.

Una tarde entre les dues partides de dominó que ell tenia per costum jugar, havent dinat, en el café situat davant de sa casa, el senyor Charlerie anuncià als seus amichs que ell mateix comensaria a l'endemà la educació de son fill Simeó. «Ja té sis anys y no hi ha més temps a perdre!» L'endemà, donchs, l'honest preceptor havent colocat sobre una tauleta un petit volum, una pissarra y un llapis, cridà al seu fill, li digué gravement: «Acosteuvos, Simeó!» y aixecantse les ulleres per damunt de les celles afegí: «Voleu apendre a llegir, senyor Charlerie?»

El resultat d'una vintena de llissons que totes comensaren per la primera y com la primera també, acabaren totes per eixes paraules. «Però, senyor Char-

lerie d'aquest modo vos no sabreu may de llegir?» fou en el jove Sim[illegible] un aburriment tal y una tan gran repulsió per l'alfabet, que la simple vista d'un llibre era prou pera omplirli els ulls de llàgrimes, quan no pera ferli pendre la fugida.

En aqueixos moments ell anava a refugiarse prop les faldilles de sa mare, qui, la bona dòna havent oblidat un poch les lletres despres de sa primera comunió, tenia una mena de reconeixensa al seu fill perque gaudia de la seva ignorancia. Li semblava que Simeó, quan sabés llegir, no li seria tan afecte com alashores.

En tant, el senyor Charlerie, als postres d'un dinar [illegible] fa[illegible]lia, anunciá que aquell vespre son deixeble llegiria una faula.

Arribà'l moment, el nen prengué el llibre cerca la plana que tenia per costum de lletrejar y llegí la faula promesa. La [illegible] No. El senyor Charlerie tot inclinant'se vers [illegible] [illegible] que Simeo recitava *La granota y el [illegible]* [illegible] de *Els animals malalts de la peste.*

Mes, en son orgull de pare y de professor, guardà pera si tal descobriment y se'n aconsolà pensant [illegible] Simeó, quan menos tindrá memoria».

[illegible] Simeó tingué dotze anys la familia [illegible] resoldre enviarlo a un colegi.

— Aixó serà una grossa despesa, digué la mare, y no se si nosaltres podrem saferho, perque l'educació dels altres fills ja'ns costa molt.

— Podem treure a en Marian observà la mare.

— Aixis, digué 'l pare aprobant la mida proposta, jo podré jugar als dominós a casa mateix.

Simeó [illegible], envit t Ros gras, ignoscent, ab els ulls grossos y rodons, ab son aire tacitúrn y de bon home, sota els vestits que havien pertenescut do anys abans, al seu germa més gran, fou obgecte de [illegible] al colegi ahont abonant una suma anual bastant reduhida se comprometien a fortificarlo com convé del uch de la ciencia. Ell aguantà pacientment les impaciencies dels mestres, als que irritava sovint sa manca casi absoluta de facultats aprehensives, y ab dolsor les burles dels seus companys, que, trobantlo ridicol no li demanaven may el seu parer.

Trist durant les classes, y esforsantse en endevinar perque se li forsava a llegir en llibres d'ahont ell no n comprenia res, sol durant les diversions, car mal-

trassat tant de cos[illegible] nagu[illegible] destorbat en els jochs [illegible]tes pen[illegible]dre part, ell [illegible]reixia en [illegible]

Tenia naturalment [illegible] admirat. Semblava que se li demanés con[illegible]tant[illegible]ment lo que volia. Hav[illegible]ia ent[illegible]e les coses de fòra y el seu esperit un[illegible] gran [illegible]tancia que no s'atrev[illegible]a a trasp[illegible]assar. [illegible]ra precis donar [illegible] les idees una forma tangible o visible pera que l'intere[illegible]ssi[illegible] no comprenia pas lo que se l[illegible] mostrav[illegible]més si lo que se li mostrava [illegible] mat[illegible]ix resumi[illegible] en imatges t[illegible]t lo q[illegible] per[illegible]cebre. Durant m[illegible]t temp[illegible] havia [illegible] dues visions singul[illegible]r[illegible] qu[illegible]n est[illegible] de bon hum[illegible]or veia al se[illegible] poca distancia, gairebé [illegible]ntre sos u[illegible] march c[illegible]m el d'un retrat un filet d[illegible] rod[illegible] y igual que corria dolsament [illegible] anava a c[illegible]re sobre [illegible] fin[illegible] quan l[illegible]ltava alg[illegible] pensame[illegible] molest, veia en el mateix [illegible]och, [illegible] la mat[illegible]xa dimen[illegible]ió una pet[illegible]a cascata bullent qu[illegible]s de trenav[illegible] pen[illegible] en mi[illegible] les argel[illegible]es.

Aixis, [illegible]ll no pod[illegible]s veures a si mateix, era nec[illegible], pera concebirse, que ell progectés el [illegible] pensament y el materialisés. Apart d'[illegible]ixò, no era [illegible] tonto. A[illegible] fi[illegible]ment, però l[illegible] que havia aprè[illegible] no h[illegible]dava may. Le[illegible]im-

pressions eren poques però in... terribles. De molt petit, ell havia vist un gat menjantse un aucell, això, com se pot suposar, li havia quedat; tan bon punt veia un gat ja s'espantava. Quan somniava (cosa que tenia lloch molt poch freqüentment) ell somniava quasi sempre ab un aucell que s'estava menjant a un gat perque en ell hi havia un molt gran sentiment de la justicia.

Al colegi tingué un company, millor dit un tirà Raymond Pichard.

Raymond Pichard era fill d'un tractant en vi. Havia sigut envia... a estudi no pera cursa... humanitats sinó pera apendre a teneduria de llibre... y altres ciencies i... dispensables a la i... dustri... y al co... ers. Era a la seva arrivada un minyo de tretze anys ab el cabell ros, el nas agut, l... ca grossa. Aquest... tit home era hardit, xerraire y dolent pel sol plaer d'es... er ... lent. Desde'l primer moment s'adonà de Simeo... harlerie y segons l... seva expressio li posa la ma al damun... Havia cregut veure en ell un s... que sofria els ... resignadament y se'n ap... der...

Al ... quan se llevava d... a Simeo «Fes el me... llit». Durant el dinar ... prenia lo que li sem blava bé del ... lat de Charlerie. Quan aquest rebia de sa mare

confitures y pastilles de [illegible] Raymond, que s'apoderava, [illegible] entre els [illegible] condeixebles, dient: «Es mon pare qui me les ha enviades» y afegia girant-se vers Simeó: «¿Veritat que tu no'n vols?» Fi fi, quan Raymond Pichard havia comes qualque falta de [illegible] ques cercava l'autor, ell deia a sa víctima: «Vesten di que ets tu!» y aquesta l'obeia.

[illegible] ha ferit no amava pas al seu [illegible] espota, l'admirava l'inventor de jochs sorollosos y complicats, xistós narrador d'histories mundanes, Raymond, li semblava ésser superior. Ell, càndid, considerava ab admiració l'obrar viril y la corrupció precós del seu company. No ho envejava, perque, instintivament comprenia que en aquelles coses hi havia quelcom de reprensible, mes ell n'experimentava l'influencia dominanta. Un jorn, escoltant a Raymond Pichard explicar ab molts detalls que, a les vacacions, prop d'un safreig, havia pessigat el bras d'una bugadera, Simeó enrogí considerablement, més, alsant els ulls, esguardà com s'esguarda l'Arch de Triomf, al home que havia gosat fer tal cosa.

En tant, Raymond Pichard deixà el colegi ahont havia aprés ben poch y ensenyat molt. Tenia aleshores setze anys.

—Adeu, digué a Simeó tu ets mon

amich y jo te he ajudat ab la meva experiencia. Si ens tornem a trobar alguna vegada, jo t'ajudaré encara. En totes les circunstancies tu'm trobaràs prest a sostindret ab els meus concells. Tu no ets fort: tu necessitaràs de mi. Però, ara be, jo crech que tu tens deu franchs dins una guardiola, vés a cercàrmels.

Simeo hi ana corrents y li portà'ls deu franchs.

—Molt bé digué Raymond. Si tu haguessis donat aquests diners a un ingrat, ell no haguera dexat de dirte «Jo us els tornaré» y, potser, fins te'ls haguera tornat: mes jo't dich «Tu no'ls reveuras may mes», perque jo soch el teu amich. Ara vinga abrassarme. Es aixis com jo entench l'amistat.

Simeó, plorant de tendresa abrassà al seu company. Després se separaren.

Simeo restà tot sorprés de trobarse lliure. Se trobà tot lligat. Raymond Pichard, qui li evitava el treball de pensar, li mancava. Simeó proposà als seus condeixebles, un per un, felshi son llit. Tots els companys, naturalment consentiren, mes, era axò, consentien, ells no ordenaven pas. No hi havia rés d'obligatori per'a Simeó en tot lo que feia. Ell no obeia, tant sols prestava servey. Sense sapiguer per què no's trobava satisfet-

Durant el dinar oferia la seva part, abans de tocarla, al seu vehí; mes aquest acceptantho li remerciava May Raymond P chard li havia dit mercès. Simeó, quals idees eren confoses, repetía sovint en la solitut de la seva independencia. «Aquell era el meu amich!»

Poch a poch, a força d examinar pacientment volums d'historia y diccionaris arriba, no a compendre lo que ells contenien, mes si a apendreho de memoria. La Geografia tingué algun aliciect pera ell a causa del mapa-mundi y de les cartes. Fins arribà a dibuixar ab tots llurs detalls de vessants y rius, de boscos y de platges, regions molt complicades, sens ometre la més petita vila, qual nom, trassat ab una escriptura meticulosa s apoiava en la darrera lletra, com un pont, sobre la petita ratlla blanca y negra que simulava un riu.

En lo que respecta a les coses literaries y filosòfiques se mantenia en una estupefacció perpètua.

Ab tot això, als dinou anys sabia ben poch pera esser batxiller. Se presentà a exàmens y fou admès ab compassió.

Era, en aquesta època, un minyó extraordinariament gras ab els ulls de badella, el nas llarch, el front petit dessota ls cabells rossos. Tenia el llavi inferior

penjant, mes sense baixesa, car era feble y bo. Caminava ab un pas silenciós y poruch com se marca dins la cambra d'un malalt. Sos brassos quasi sempre estesos verticalment sobre son cos, no s'atrevien més que a gests estranys, y un cop s'hi atrevien, s'hi mantenien més del temps necessari, lo que produia grans desacorts entre'l gest y la paraula, més aquet inconvenient no era pas greu perque Simeó parlava poch. En conjunt ell tenia un aire pesat y de bon home.

Batxiller Simeó Charlerie, retornà prop de sa familia que ab motiu de l'éxit gloriós de l'exàmen donà un dinar al qual foren convidats tots els personatges importants de la vila. Pregat pera que donés una proba de la seva ciencia a les bones gents que s'en recordaven, ab les llàgrimes als ulls, de haverli sentit recitar una vegada *La Granota y el Bou* recità, no sens enrogirse, qualques pàgines de Malebranche, sobre la visió de Deu. Aqueixa petita diversió agradà forsa. Una senyora vella, estanquera, digue:

—Es una bella cosa això de parlar llatí!

En fi Simeó tingué un exit. El senyor Charlerie digue modestament

—Soch jo qui fe ... me ... educació.

—Ja ... cà un ... qui fer ... del dist...

—I ... de ... sob ... la senyora Charle...

—Jo dich, senyora que ab tal ... sicions, vostre fill po... un jorn ... arribar a mini...tre.

—Sempre ho serà abans que ... gué la mare que havia entes perfect... ment que el periodista no ho creia aix...

Aquest petit incident no tingué ...onsecuencies. Se serví el café. Sime... recità uns versos de l abat Del lle sobre aquest deliciós licor L'entusiasme no tingué limits El senyor Charlerie apropantse a la orella de la seva esposa, li digué ab veu baixa

—Aquest minyó m'agrada, jo crech que anirà molt lluny.

Els jorns següents, mentres Simeó contemplava ab una emoció profonda les cols y les escarxofes que la senyora Charlerie no havia dexat de conreuar, se tractà formalment entre'ls pares la qüestió de vers hont se podrien dirigir les facultats sorprenedores del seu fill. La excelenta dòna hauria vulgut que restés avora de ells. Ab la seva inteligencia y la seva figura, perque ella'l trobava

Lecions, no deixaría de casarse ab la filla d'algun propietari y formar aixis una casa forta la que de bon principi conduiria la senyora Charlerie perque ls novells esposos no's preocupen may de les qüestions de la casa Mes el seu espós objectà

—Y que us pensaveu, donchs? Nostre fill ha aprés el llatí, el grech la geografia pera devindre una mena de massover? Després d'haver encès la llum voldrieu que nosaltres l'amaguéssim? May! Es precis que Simeó vagi a París. París es la única vila hont la gent que vol avensar no troba obstacles En els primers temps, sens dubte, no guanyarà rés y serà precis resignarse a alguns nous sacrificis, mes ben prompte ell s'obrirà camí, y, per una justa remuneració, farà la nostra vellesa rica y gloriosa

—Donchs, que vagi a París, digué la mare.

Aquesta resolució, comunicada a Simeó, el sobtà desencoratjantlo.

—París capital de Fransa, digué

Mes no feu cap altre objecció.

La senyora Charlerie s'ocupà inmediatament dels vestits que s'emportaria. Un frach negre del que'l seu pare se servia poch, fou sabiament arreglat a la mida de Simeó. Dotze camises de fill, una

mica grogues, al costat d'unes velles jaquetes sorgides ab gran cura y d un vestit nou tallat y fet per una cosidora, prenent model d'un trajo prestat per el notari, qui l'havia dut, feia cinch anys, de París, se colocaren en un llarch bagul recovert de bandes de pell grisa alternant ab baodes de fusta negra y ribetejat de tires de cuiro roig.

Per la seva part el senyor Charlerie s'ocupava del seu fill S'esforsava en cercar dins la seva memoria els noms dels personatges influyents que coneixia a Paris. Ell bavia tractat en altre temps ab un industrial que havia devingut aleshores gerent d'una administració governamental. Aquest amich segurament no l'hauria oblidat. Digué a Simeó· «Tu anirás a vèurel tan bon punt arribis a Paris y li donaràs aquesta lletra.» lletra en la qual el bon home recomenava el seu fill a son amich y li confiava.

En fí, havent sigut abrassat per un consiserable nombre de persones quals llàgrimes mullaren les espatlles de son bell vestit, Simeó pujà en el vagó. Portava tres cents franchs en la cartera, y ademés, en un saquet de cuiro, mitja llonganissa ab una mica de pà y tres pomes.

Desde que Simeó posà'l peu en un

carrer de París fou inquietat inmediatament per una irresistible ambició, la de que la terra s'obris sota'ls seus peus, engolintlo. La vila li semblava un formiguer de gegants. Li semblava que'ls passants duien botes de set lleugues. Les cases l'espaventaven com montanyes; se mareja va esguarnant el balcó d'un quart pis. Després del de esser engolit, que no's realisà, son primer desitg fou el d'entornarse inmediatament al seu poble, mes no gosa per por del seu pare. Ell vagà indecís y temerós. Demanava perdó a tots els que ensopegaven ab ell. Tenia molta fam y també molta set perque la llangonissa altera, mes no menja fins molt tard en un petit hôtel hont se decidi per fi a entrar, després d'haverho considerat durant mes d'una hora contemplantlo desde l'acera del davant ab el seu saquet a la mà.

A l'endemà l'amich de son pare el rebé molt amablement.

—Ah! ah! digue, voleu un empleu? Aixó es molt natural, mes, d'empleus, que'n creieu tal volta que'n tinch a la meva butxaca? Si fossiu advocat, una plassa en les oficines de lo contenciós podria arribarse a obtenir, se buscaria, se veuria; més vos no sou pas advocat. Jo soch l'antich amich del vostre pare

més aixó que probar. Que jo he sigut bon amich ja fa temps, molt temps. E i fa [illegible] leu que us ho digui? Estudieu Dret.

Simeó emplcà tres llarchs dies en esforsarse pera compendre les paraules del seu protector. Resolguè definitivament escriureles, tal com havien sigut pronunciades ja que ell tenia una excelent memoria, y transmetreles al senyor Charlerie. Aquest respongué al seu fill: «Mon amich ha parlat ab forsa rahó, t ha donat un excelent concell.»

De sort que, segons les indicacions de son pare, Simeó prengue sa primera inscripcio en la facultat de Dret.

Durant tres anys, Simeó passà la vida sense adonarsen d'ella y sense gaudirla. Ell anava, venia, treballava. Ni les robes vaporoses ni els camins vorats d espines ompliren jamay els seus somnis, inquietats, tant sols, per la feyna de l endemà. Ell no coneixia els pecats amorosos. Altres se n anaven als boscos en cerca del plaer, ell sol y arreconat els veia passar. Ell se resistia a les temptatrius compassives, les que veientlo sol venien a dirli que era diumenge y que feia sol. Enrogint, ell responia:

—Vos us enganyeu, senyoreta: es dimars, y jo crech que plourà.

Y les esguardava allunyarse com

esguardava en altre temps les papers [illegible] en el jardí de la seva mare.

Un jorn trobà a Raymond Pichard. Aquest aleshores jugava a la Borsa. Havia guanyat, però també havia perdut.

—Bon día, Simeó, digué, com anem? [illegible] as molt gras. Prestem vint franchs. Dinarem junts.

Després de dinar, Raymond portà al [illegible] amich a un petit teatre. Feien una [illegible] cio de magia en la que sortien dones [illegible] vestides.

—Oh! [illegible] digué Sim[illegible].

—[illegible] be, què? digué Pichard.

—[illegible], digué l'altre.

[illegible] pretextant que s'havia obli[illegible] mocador en el restaurant, y no [illegible] la seva adressa a Raymond [illegible].

[illegible] tant ell estudiava Dret romà. S'aprengué l Digest de cor. Probà diferents exàmens y fou admès ab misericordia.

Y retorna a casa l'antich amich del seu pare.

—Soch jo, [illegible] soch advocat.

—Eh?, digué l'administrador, jo no us conech. Qui ou?

—Simeó Charlerie, respongué'l jove temerosament.

—Ah! ah! sí, ja sé. Simeó Carlerie. Y bé! què es lo que voleu de mi?

Simeo, esparverat, cercà la porta ab els ulls.

—Ja entench, un empleu? Mes, creyeu que n'hi ha prou ab esser advocat pera obtindre un empleu? Aixis, esteu errat, mon jove amich. En fi, jo miraré de fer alguna cosa per vos. Voleu una plassa pera encarregarvos del despaig de solicituts? Hi ha una vacant, aprofitula.

Simeo l'aprofità y fou desde allavores el més felis de tots els homes. No li era necessari pensar. Ell era tant sols un dels mil ressorts d'una mecànica. Nat autòmata, ell se movia ab la joya de no tenir may de premeditar els seus moviments. El seu empleu era el que, veritablement, li esqueya: copiar, copiar es un dels modos d'obeir.

Al dematí s llevava. Després de desparar el despertador que l'havia cridat ell matéix netejava la seva cambra, feya coure dos ous, acabava qualque feyna urgent que s'havia emportat de la oficina ab l'obgecte de no estar ociós, y per fi, confortablement vestit, ab un paraygües a la mà, sortia de sa casa tot satisfet. No havia alsat una sola vegada la cortina de sa finestra pera veure si el sol lluhía en el [illegible]. Caminant, quan no era encara l'hora del [illegible], llegia els anuncis, mes no els de teatres, sinó aquells en

que s tractava de la venda de finques. Quan trobava un mot, qual ortografía en aquell moment li semblava dubtosa, s'apressava a copiarho en una pàgina de la seva cartera, a fi de ... quan la ocasio arribes, escriureho correctament.

... dia era de calma, aleshores, ell se complavia en l'ornamentacio de les lletres capitals. El felicitaven sovint per la seva hermosa lletra. Ell n'havia un gran plaer en aqueixes lloances. Li prometeren un ascens. Els diumenges s'aburria, y caminava, llegint els anuncis pels passeigs propers a l'oficina tancada.

Un jorn (ell aleshores ja tenia un altre càrrech) el senyor Faurel, el seu subquefe, l'invità a dinar.

Això era un honor. Simeó s'enorgullí justament, y no deixà de posarse'l frach negre del senyor Charlerie. El seu subquefe era un sexagenari que s'havia casat recentment ab una dona molt hermosa. Ell va rebre a Simeó ab un ayre paternal li ... predir un bell ... ir en l'administracio el recomanà a la simpatia de la senyora Faurel y li obligà a menjar tres vegades de cada plat.

—Si mon jove amich, deya, ab el temps vos ereu subquefe com jo ... llensa, jo crech que'l senyor Charlerie pendría de gust una mica de pollastre

Sime[illegible] ple, tant havia consentit a l[illegible] es del seu superior; mes primer haguera [illegible] olgut e clatar l'intre la pell que refusar una ala de gallina oferta pels dits [illegible] ats de la senyora [illegible] urel que li somreya.

Desde aque[illegible] jorn Simeo estigué enamorat. Ja era [illegible] esti[illegible]ué enamorat sen[illegible]e sapiguer[illegible]o Si algu li hagues dit: Vos adoreu a la senyora [illegible] urel, ell haguera rest[illegible] [illegible] sament sorprès.

Malgrat [illegible] s haguera deixat morir per ella. Ja no somniava ab un gat devorat per un auc[illegible]ll veya cada nit a la senyora Faurel [illegible] oferi[illegible]. una ala de gallina. [illegible] recordava de totes ses paraules «Ju[illegible] el cafe en el [illegible]aló», era una frase que [illegible]va incessantment en ses orelles.

[illegible] a la seva esposa, havia dit que [illegible] entesa en les questions de [illegible] que [illegible] tot se distingia en l'[illegible] de fer els macarrons a la napolitana Simeo dinà tots els dies en un restaurant italià y no menjava altre cosa que macarrons.

Al dematí abans d'anar a l'oficina, passejava dess[illegible]ta la finestra del seu subquefe. Els diumenges ja no s'aburria, seguia a la senyora Faurel a l'hora de la missa, y després a l'hora del ofici. La

seguia fins a l'iglesia, mes una vegada dintre, ja no l'esguardava pas, car ell era molt piadós.

De vegades dinava a casa del seu superior. Aquets dies s'aixecava cansat y marejat, fins arribava a créure's que estava ubriach. Mentres treballava a l'oficina se deixava bressar per alegres ilusions. Un jorn escrigué'l mot *«Clemensa»* copiant una relació ministerial; l'orna tant magnificament de detalls multicolors y delicats perfils, que quan remeté la relació al senyor Faurel, aquest exclamà

—Veusaquí un mot superbament escrit! Es justament el nom de la meva esposa. Ja li ensenyaré a la senyora Faurel

Mes fins tent aquestes coses Simeó obrava instintivament. L'idea de que estimava a la esposa del seu superior no la tenia encara. No's preocupava de preguntarse perquè feya aquelles coses que no les havia fetes abans.

Incapàs de distingir les coses de la passió de las del dever, seguia a la senyora Faurel, metòdicament, com si anés a l'oficina.

Passaren alguns anys. Simeó fou nomenat secretari primer. El senyor Faurel morí sobtadament d'una malaltia del

pit. Sa viuda no tenia pas mes de vint y cinch anys. Un jorn pregà a Simeó que li oferis el bras pera anar a l'iglesia. Ella estava aleshores molt maca. Tenia un bell rostre blanch y rosa com una poma.

Simeó tregué 'l frach preciosament conservat. Fins s'atreví a preguntar a la senyora Faurel si tornaria a casarse ab el temps.

—El difunt era sub-quefe, digué ella.

Simeó desde allavores fou ambiciós. Entreveya vagament en l'avenir una inapreciable benhauransa. Esser sub-quefe, esser l'espós de l hermosa viudeta, aquets dos somnis l'assaltaren.

Després de molts anys d'espera, el primer se realisà, respecte al segón. Simeó tremolava. Els ulls de la senyora Faurel semblaven demanarli a voltes: «Y bé!...», mes ell no gosava respóndrela.

—Enfi, li digué ella un jorn, jo crech que vos me faréu felis.

El jorn del casament, a l'iglesia, el torbament de Simeó fou tal, que en el moment en que la seva esposa pronon-ciava *sí*, se desmayà, perque li semblà que havia sentit *no*.

La benauransa, aquest reialme divi, es pera'ls pobres d'esperit. Simeó restà

agenollat en èxtassi. Mirava a la seva dòna y reia. Li agafava l cap y deya: Això es meu! No comprenia pas còm podía ser que fos el marit d'aquella dòna tant graciosa y tant bella. Quan sortia, ell li agafava els guants o el mocador pera odorarlos en la seva absencia. Havía de vingut tant bo que la senyora Charlerie se va veure obligada a oposarse a que portés diners, ho donava tot als mendicants que pels carrers trobava. No sabia què imaginar pera divertir a la seva esposa. Pensava que era lleig y que era precís ferla molt felissa pera que no s' aburrís de viure, ella tant encantadora ab ell tant ruí. Ell devenia enginyós, va apendre'l llenguatge de les flors a fi de portarli cada dia un ram simbòlich.

La senyora Charlerie ho mirava ab dolcesa. L abrassava cada vegada que arribava de la ofic na dientli «Que es bo el meu marit!»

Simeó li deia.

—¿Qué vols tu? Jo soch més felis que ls sants del cel. Si desitges alguna cosa no tens més que dirmho. No es veritat que no m trobe massa lleig ni massa bestia?

Y alegia

—Té, jo t'he portat unes arrecades de coral.

Y mentres ella les admirava, ell agenollat, la testa baixa com la d'un os indolent, besava el palmell d'una ma petita y grassoneta.

—El seu piset era reduit S'hi veya lluir la caoba, sempre neta, dels mobles l' era nou bonich. Damunt d'un rellotge de sobre taula, dos coloms ab les ales entreobertes ajuntaven els bechs. Simeó, al esguardarlos, s'omplia de goig. Les finestres de vidres clars amaven el sol y deixaven per instants córrer sobre'l parquet l'ombra dels brancatges, car no lluny d'elles se bressaven els arbres d'un gran jardi. Devegades, els aucells cantaven a la vora d'una finestra Paris, en aquets vells carrers té recons ahont la Primavera sojorna.

La senyora Charlerie amava molt la casa ahont vivien perque les escales eren llises y estaven sempre ben encerades. En quan a Simeo, estava encantat dels nombrosos miralls que decoraven les cambres, aixis podía veure a la seva dòna de molts costats a la vegada Poch a poch pera complàurela a n'ella, havía ornat el seu piset ab mil bibelots. Lluien sobre la xemaneya petites cistelles fetes ab petxines, pots de porcelana blanca, ahont s'hi veyen papellones pintades, y copes d'onyx ahont ell plantà tulipes. En fi, tot

somreia donaven alegria les tapiceries de Persia florida, comoditat els canapés, y apetit els plats de *ruoltz* que's dressaven en el buffet del menjador. Simeó enrondant ab el bras la cintura de la seva esposa deia «Aquest es el nostre niu».

Els diumenges si feya sol sortien al camp. Ella tenía un vestit de musselina, com de soltera, y un capell rosa ab les ales planes. Ell li preguntava «M'estimes tu?» Prenien el tren vers Meudon o Ville d'Avray. Com ell adorava els lilars, ell prenía les branques que s'abocaven sobre les parets. Esmorsaven sota un arbre. Ell li esplicava histories que en altre temps havia llegit en els llibres. Las explicava, a fi de semblarli instruït, que també hi havia rius en totes las valls y petxines en les montanyes més altes. Després, quan no passava ningú, li prenia les mans y [illegible] els ulls deya

—Tu et bella [illegible] el cel

Totseguit se'n anaven a la banda mes espessa del bosch [illegible] rtien les maduixes que hi trobaven. Ell li mostrava els aucells que passaven y li deya els noms d'aquells quals especies [illegible] neixia.

Un jorn ella vegé [illegible] bra blanca que tenía la barba negra

—Que es bonica!—digue.

Ell cridà a un home que feya pasturar la cabra y li comprà. Tot el dia estirant a la cabreta ab un mocador que Simeó li lligà al coll, corregueren per entre les falgueres A la nit se trobaren ab que no sabien qué ferne d'ella. Simeó la regalà a una noya en la taberna ahont sopaven.

Estaven verament folls. Sa infantesa, sa joventut, els jochs, les diversions que no havien conegut, tot ho gaudien en aquella època d amor. Ell ja'n tenia prou ab veure a la seva esposa inclinar el cap vers ell pera evitar una tela d aranya extesa de l'una banda a l'altre del camí, o ab sentirla a dir «Quina olor més bona fan els arbres!» pera donar mercès a Deu que havia fet la primavera. y al vespre, venint de Meudon o de Ville d'Avray, ell li deya amorosament tot agafantli la mà «El diumenge vinent hi tornarem»

Tingueren un fill. Això fou un aconteixement sense parell. Simeó durant tres dies, repetia «Un nen! un nen!» Per primera vegada, després de quinze anys, demanà llicencia als seus quefes pera fer festa, car no n tenia prou ab sentir cridar al nen tota la nit. Se'l contemplava, el bressava y deya. «Cle-

mensa, jo trobo que se t'assembla.» A voltes s'aixecava tot d'una, y mirantse en el mirall deya: «El pare soch jo!»

Aquest home estava deliciosament ridícol.

Un dematí ab el nen als brassos se llensà al llit de la senyora Charlerie, encara malalta, qui somreya y romangué inmòvil ab la boca oberta Evidentment volía dir alguna cosa, y les paraules li mancaven pera expresar la joya que sentia. Sa esposa l mirava admirada. Ell movia 'ls llavis cercant paraules Tot d'una, després d'un visible esfors de reflexió, aixecà l nen vers la malalta y digué, ab el tò en que's crida a foch!

«Incipe parve puer, risu cognoscere matrem!»

Per fi se'n havia recordat. Sa memoria d estudiant havia vingut en ajuda de son amor de pare.

—Ell també, digué després d aquesta expansió ell també apendrà 'l llatí. Y aixís el seu cor se desbordava en delicioses tendreses.

Quan arribà 'l moment, ell mateix ajudà a desmamarlo. Tenia una gran trassa en vestirlo Soportava ab paciencia de dida les ires del seu fill.

La senyora Charlerie deva tot rient.

—Tu estimes massa a n'en Ferran; jo n estich gelosa.

Ell responía:

—Però si ell es tu mateixa!

A tot això, Ferràn, qui's feva gr[illegible] ndet, atravessà un dia l'habitació ell [illegible] temerosament, el pare no volia creu[illegible] que veya. Deya a tothom: «El meu fi[illegible] camina, això es extraordinari no t[illegible] ra dos anys. Això no s'ha vist may.»

Arribà que'l novell Carlerie est[illegible] en estat de sortir al carrer com un [illegible]

Aquet jorn, que fou un jorn d[illegible] Simeó comprà pera el nen un vestit de *zouave* el vestí ell mateix y digu[illegible] sa esposa «Jo trobo que té l'ayre d'un general».

Enllà de les viles, en els paratges llunyans, els boscos son bellíssi[illegible], [illegible] París lo més encantador son els [illegible] Sense ells no sabriem si existeix [illegible] ra, [illegible] al reflorir ens fan donar [illegible] de que vivim y son plens de [illegible] l'Abril car allí aho[illegible] hi ha [illegible] van tots els nens de París. La [illegible] entre les branques dels arbres [illegible] vestides que son com [illegible] menses [illegible] d'aranya, els aucells canten to[illegible] A lo millor, un d'ells se posa en l[illegible] lla d'una nena que s'espanta. Al[illegible] deturen en les cornises dels ter[illegible]

la sorra del passeig que semblà tota blanca. En els primers dies de la primavera el sol és tan feble que, com la lluna, fa devenir pàlit tot lo que illumina. A voltes d'algun arbre s'envola una coloma [illegible] espantada per la cridadissa dels infants, y se fon en el cel blau com ella. En [illegible] hora dolsa, les coses semblen satisfetes [illegible] en la claror hi brillen promeses [illegible] la infantesa y la primavera [illegible] una [illegible] doble.

Per mitj [illegible] d'alegria [illegible] jardins se veya passar a Simone Charlerie donant el bras esquer a la [illegible] mallera, blanca [illegible] a [illegible] al seu fill vestit de *zouave*: en els [illegible] sincers de aquest bon home esclatava el doble orgull [illegible] d'esser l'espós d'aquella dona gentil y el pare d'aquell hermós infant.

Mes a tot axò un matí anant a l'oficina [illegible] a Raymond Richard.

— [illegible] digué Richard, qui anava ab el [illegible] inclinat y un gros bastó a la mà. [illegible] matix! Bon [illegible] sempre [illegible] Charlerie [illegible] que t'has casat [illegible] dòna [illegible] que deu esser maca. Abras [illegible] home.

Y Raymond abrassà al seu amich tan fortament que [illegible] passant [illegible] curiosos que s barallaven.

— [illegible] vegada [illegible] no te m'es-

caparàs pas, continuà Pichard. Ja has esmorsat? Si? Donchs bé dinarem junts Aquesta tarde a les cinch a casa Bonvalet. No hi faltis. Dèixem cinquanta franchs. Mercès. Jo ja ho saps, jo soch amich teu, ja pagaràs tu. Aquest Simeó! sempre'l mateix. Solsament una mica més gras. Aquesta tarde, recòrdaten! T' espero.

—Sí, respònguè Simeó, vensut

Les idees de Simeó després d'alguns anys, després de son casament sobretot, s'havien aclarit bastant, provist ja d alguna experiencia, Raymond Pichard havía desmerescut en el seu criteri. Suposava que son antich company ab sa veu grossa y sos gestes turbulents devia semblar poch recomanable a les gents que no'l conexien gaire. A més la senyora Charlerie acostumava a dir: «D'home de cabell roig guàrdaten sempre». Mes en pressencia de Pichard, el bon Simeó era incapàs de sentir altre cosa que un gran esverament barrejat d'admiració Pesat, de gestes estranys, de paraula lenta, s'extassiava davant dels moviments de brassos, dels cercles trassats ab el basto y dels jochs de llensar y recullir el sombrero, ab que Raymond puntuava ses frases torrencials· «Quin home! pensava. ell té rahó, ell es fort».

Tot el dia Simeó estigué preocupat Esguardava sovint per la finestra el passeig ab arbres recentment plantats per ahont la senyora Charlerie venia cada tarde ab en Ferràn a esperarlo a la sortida de l'oficina Pensava «Que dirà la meva dòna quan sàpiga que dino fòra de casa? Jo hauria degut refusar Refusar a Pichard? Era impossible. Si jo hagués passat com de costum per el carrer Bourgogne no l'hauría pas trobat. Per qué he près donchs per el carrer de Bac? Ah! ja sé. perque no es massa neta la plassa del Palau-Borbon per hont se té de passar anant per aquell carrer, però, jo no podia dir que no a Pichard, qui es mon amich»

Y quan la senyora Charlerie, segons sa costum, anà a seure en un dels banchs del petit passeig y avisà al seu marit, mentres que Ferràn qui estava a l'altra banda del camí el creuà d'una correguda, Simeó no sapigué respondreli més que ab un somriure bastant forsat.

A la fi dinà ab Raymond Pichard La senyora Charlerie li havia dit. «Es molt natural: un antich amich t'invita a dinar, no hi ha res més natural, a més tu treballes molt, es precís que't distreguis una mica. Veshi, veshi». Simeó havia respost. «Tu ets un àngel» y havia afe-

git. Dónem diners perque crech que seré jo qui pagarà el dinaro.

—Veus amich meu, digué Raymond Pichard, després de beure ab els colzes sobre la taula, el *bourdeaux* es bo, mes el *bourgogne* es mellor. [illegible] vi es com les dónes, hi ha el *mâcon* y el *médoc*, hi ha les rosses y les brunes, les rosses son el *mâcon* les brunes el *médoc*. Jo prefereixo les rosses y el *mâcon* [illegible] es el meu gust. Suposo que la teva dóna serà rossa?

—No, digué Simeó, es bruna.

—Bo! Tu t'has casat ab una bruna? Axò es estrany. No se per qué, [illegible] aixo me contraria [illegible] lo que precisament volía que'm presentessis a la senyora [illegible]halerie. Tu ja'm coneixes, jo soch un bon company. Jo judico lo dels meus amichs com [illegible]

—Si [illegible] digué Simeó, ja t conech.

En fi [illegible] se que [illegible] Jo [illegible] estava [illegible] tu [illegible] t'has [illegible] gust [illegible] igual [illegible] me contraria axò una bruna [illegible] en tant, Raymond Pichard havent [illegible] el resto de la tercera ampolla de *bourgogne*, cridà al mosso [illegible] la quarta.

—[illegible] qui sempre [illegible] vi no [illegible] Me [illegible] un [illegible]r. Per lo que [illegible]ix [illegible]t de les

dònes no hi hà ningú que m'aventatgi. Y bé! vols que t'ho digui? La millor no val ni el treball de dedicarshi. Al començ, son totes dolces com anyells. Son unes ingènues, unes *Santanomtoquis*. Mes un no s'hi pot fiar.

—Hi han excepcions, digué Charlerie.

—Ni una! Si en el mon hi hagués una sola excepció tu creus que no l'hauria ja trobada?

—Es veritat, digué Simeó.

—Tu ja pots suposar que jo no't vuy pas treure les ilusions. Les ilusions, amich meu,—y dient aquestes paraules, Raymond Pichard va prorrompre en un profond sospir,—les ilusions son lo millor que hi ha en la vida. Fa às molt bé conservantle sempre. Aixó es molt útil. Mes en fi, no's pot esser un infeliç. Jo ja sé lo que tu'm diràs. Tu has conegut a la teva esposa per la teva familia, una familia molt honesta, molt devota de *Marais* o de les *Batignoles*. Li has fet l'amor durant llarch temps, has pogut arrivar a coneixerla ben bé, sans de casarte. Te creus segur de que, avans de que tu t'hi dirigissis, ella no havia posat els ulls en cap altre home. Bé! bé! ja ho sé lo que m diràs. Vosaltres, tu, tots els mateixos, els homes casats, oo hi ha un

entre vosaltres que no estigui disposat a jurar que ha trobat un veritable tresor. Y qué tenen d'haverlo trobat! vols que t'ho digui? Les flors de taronger no son més que botons de roses, y bellament oberts encare.

—Però, objectà Simeó, sino hi ha hagut flors de taronjer en el meu matrimoni, car m'he casat ab una viuda

—Una viuda? molt bé! no faltava res més que això Si tu m'haguessis consultat jo haguera impedit que fessis semblant bestiesa. Però, mira com son els amichs! Fan lo que ls hi sembla, sense consultar als que tenen més rahó y més experiencia que ells, y quan el mal ja es fet, quan ja no hi ha remey venen a plànyer, aqui a ploricar enllà. «Ah! mon pobre Raymond, soch molt desgraciat si tu sapiguessis. . no t'ho pots imaginar.. » Y gran tonto! es massa tard; que vols que hi fassi jo aleshores?

—Però *sapristi!* exclama Charlerie, qui jurava per segona o tercera vegada en la seva vida, jo no m planyo pas de res. La meva esposa es bona, y jo soch el més felis dels homes

—Felis ab una viuda? ab una viuda qui es bruna? Anem! anem! Després de tot es possible. Tu ets un home senzill, ets un esperit groller. No reflecciones,

prens les coses tal com te sembla que elles son, sense enterarte may del còm ni del per qué? Se't diu «Aixó es blanch», tu respons: «Aixó es blanch». Respecte a mi ja es un altre cosa. Jo veig clar. Després jo tinch sentiments als que la cosa més petita altera. La meva dissort, es la meva delicadesa. Jo no soch un home, soch una sensitiva. Si jo m'hagués casat ab una viuda passaria la vida com si estigués sobre carbons encesos. Tu no has pensat may que una viuda que's casa en segones noces, pot, a voltes, recordarse del seu primer marit? Oh! en el teu lloch, jo fora devorat de gelosía. No poguer esser esguardat per la dona a qui s'estima, sense dir: «Ella ha esguardat a l'altre ab aquests mateixos ulls!» Pensar, quan ella us diu: «Estimat meu!» que hi ha hagut un home, en altre temps, a qui ella també anomenava aixís! Te, jo no més que de pensarhi ja m'esglayo. Ja t'ho he dit, jo tinch una dissort, la delicadesa. Hi ha gents—tu n'ets un exemple—que s'han casat ab viudes y que viuen tranquils. Infelissos! Mes al capdevall viuen contents, sobre tot quan no tenen fills.

—Contents quan no tenen fills? Que es lo que m dius Pichard? Si es després d'haver nat mon petit Ferrán que la vida

es per mi un veritable paradis. Te quatre anys, es un angelet, espiritual com un dimoni. Els diumenges, quan anem a les Tulleries, el vesteixo de *zouave*. Tu no pots imaginar lo bonich que està ab aquest vestit.

—Un nen! digué Raymond Pichard: té un nen!

Després d'aquestes paraules, s'aixecà, ab lentitut, perque el *bourgogne* havia tret la seguretat a les seves cames,—voltà la taula, s'acostà a Simeo, qui 'l seguia ab l'esguard admirat, li prenguè amicalment el cap entre ses mans, y balancejantlo d'esquerra a dreta y de dreta a esquerra ab un aire paternal y misericordiós, reprengué ab tendresa: «Un nen! té un nen! pobre amich meu!»

—Ah que es lo que t'agafa? digué Charlerie deslliurant el seu cap. Si, jo tinch un nen y espero tenirne un altre, y un altre encare. Quin mal hi ha en tot això, y perque'm mires ab aquest aire desesperat?

Raymond Pichard tornà al seu lloch y s'assegué pesadament repetint tot baix. «Pobre amich! pobre Simeo!

—Tu a l'ultim me poses neguitós! Que vols dir ab el teu: «Pobre amich?»

—Oh rés, no rés.

—Y ... tu de ... conèixe'l, tu sempre tens ... fecs.

—Aixó es veritat, digué Pichard.

—Donchs bé, esplicat.

—No, es inutil. Que es lo que no desitja? La teva felicitat; tu ets feliç, jo ja estich content. Val més que parlem d'un altre cosa. Ja he dit massa y ... demano que m' perdonis. Tu saps bé que de vegadas diem les coses que pensem y de pressa un li sap greu, perque sense voler la apenat a un amich. Ja t dich, parlem d'una altre cosa. A més, tot aixó ... ser no es veritat. ... sols he sentit a ... vetaquí tot ... prudent no fiarse més que dels propis ulls y ... y tot un ... des s'engany ... ya. Y jo soch un Sant Tomàs. Per lo que respecte a lo que are't deya no se qui m' ho ha esplicat. Ja veus que no es pas un assumpte serios. Ah! ara m recordo, es un cassador qui m'ho va esplicar. No t fiis may dels cassadors! Tots ells han mort mitja dotzena de llebres tot just han sortit de casa. Afegeix que l cassador en questió es nascut a Gascona. Lo que't diguin els gascons, jo t ho aconsello, no t ho cregu s may. Havia una gossa, una magnifica gossa de casta, tota negra. Pots contar si el cassador la vigilava! Mes, tot en và! ella tenia una intriga ab el gos d un maso-

ver, un gossot lleig, tot pelat. Que el cassador va tòrcer el coll a tots els gossets que van neixer, no cal que t'ho digui, ja t no pots imaginar. Y d isolar a la gossa y de cercarli un company de la més pura casta, també se'n ocupà tot seguit. Per més que la mare no tornà a veure may més a aquell gossot tots els altres fills que tingué s'hi assemblaven també al gos del masover. El cassador estava furiós però ls seus paisans li digueren que'l fet era complertament natural, y que la cosa sempre passava aixis. Ja veus que es un conte ben tonto. Y apart d'aixo que es lo que probaría? Quina analogia pot haver entre una gossa y una dòna? Vetaquí un modo d'imaginarse, quan un se casa ab una viuda que'ls nens que tingui s'han d'assemblar tots al primer marit. Ja ho comprench. Tu cerques, registres, trevalles, preguntes, y quan se't respón, qui es l'atrapat? Ets tu.

Simeo Charlerie s'havía alsat molt pàlid y mostrant el puny clos al seu amich.

—Tu ets un mal cor, Raymond Pichard, digué. Jo no t'he demanat res, jo no he volgut sapiguer, y tu are no vols més que omplirme l cap de pensaments terribles y torturarme. Ja t conech prou. Que jo sigui fells es lo que't sap greu.

Ets un envejós. Però jo no t crech, y no vuy vèuret mes, malvat malvat, home malvat!

Y Charlerie, sobtadament, prengué son bastó y fugí com espaordit. L'altre l seguí agafantse a la paret y li digué desde dalt de l'escala: «No t'oblidis de pagar el gasto al passar, ja que tu m has invitat!»

Simeó entrà altre volta en la seva benauransa y en el seu repós. Vingué l'estiu Fou l'època de renovar les adorables escursions a Meudon o Ville d'Avray. Aleshores ells ja eren tres. Es una cosa encantadora l'esser espós, l'esser espós y pare es una cosa divina. Hi ha licors quintaessenciats dels que ab una gota n'hi ha prou pera obtindre els afectes que de ells se volen treure un nen que vingui a una parella produeix un efecte semblant. Ells estaven menys folls, menys riallers, més no per aixó menys felisos Llur joia, més intensa, era més apacible, com l'aigua que quan més profonda més encalmada està. Enrahonaven menys pera sentir la parla del seu fill. Aquest silenci atent dels pares s observa també en la naturalesa, les aucelles que coven als nius no canten pas. Sentien lliscar la vida llur recomensada en aquella infantesa Simeo s'enfilava als arbres pera divertir a Ferràn, massa petit enca-

ra pera aquell [illegible] se convertí en la joguina del seu fill. Si el nen hagués volgut obrir la seva nina pera veure què hi havia a dins, ell s'ho haguera deixat fer. Una vegada sentí explicar l'historia del pelícan que's destrossa les entranyes pera nodrir als seus fills, ell no l'admirà gens: morir pels fills li semblava una cosa tant natural com viure pera ells.

Al retorn dels passeigs pels camps era ell qui portava als brassos el petit, adormidet. Se planyia dels sotrachs del carruatge perque despertaven a Ferràn y li feyen obrir els seus preciosos ulls, després que les visions del primer somni eren ja esvahides. Una volta a casa, ell el ficava al llit, l'abrigava, li feya repetir una pregaria, li besava el front, els ulls, la boca, y li costava infinit deixar aquell recó de paradís ahont l'angelet dormia. Després s'en anava tímidament,—no havia deixat may d'esser tímid,—a la cambra ahont la senyora Charlerie l'esperava, despullantse. Li prenia les mans y l'admirava ab un aire de profond reconeixement. Tota la seva felicitat estava en ella. Ell temia a voltes que ella comprengués tot l'amor y la gratitut que li professava. Algún temps després de la naixensa de Ferràn, ell tant infelis, tant curt, tan simple, havia imaginat una cosa

exquisida, no anomenava a la dona pel seu nom, ho feya feminisant el del seu fill.

Una nit, era al comensos de l'hivern, Simeó se desvetllà soptadament. Aquests sobressalts que agiten sovint a les persones nervioses eren desconeguts per complert en el linfàtich Charlerie. Digué després que havia sentit dos cops al balcó, com si truquessin a la porta del seu espòs. Se dressà en el llit y mirà en l'ombra. La foscor era perfecta, no's podia veure rés, mes, distingí alguna cosa al seu devant, a poca distancia, gairebé entre sos ulls vista, com dintre'l march d'un quadro una petita cascata escumejant que's destrenava penosament entre les argelaguas. Feia molt temps que no havia tingut eixa visió: «Oh! se digué, potser estich malalt?» Tornà a apoiar el cap sobre'l coixí. La roba li semblava com si cremés. Se girà molts cops en el llit, esperant trobar a la dreta la son que no trobava a l'esquerra. No sentia cap dolor determinat. Una opressió de cor, lenta, progresiva, contínua, y una gran ardencia, al front, això era tot. No pensava en el seu fill, però se'l sentí repetir dugues o tres vegades, incoherentment «Ferràn, Ferràn».

La senyora Charlerie li digué bondadosament:

—Estigues tranquil, tu'm prives de dormir.

Feu aleshores grans esforsos pera romandre inmòvil. Extenia fortament els brassos y les cames, y pensava. Are no'm mouré gens. Però en va: hi tornava encare. Que era donchs lo que tenia? No pensava en rés, y estava com devorat per una terrible inquietut. Sense cap motiu de disgust era pres d'un intens desesper. Cosa inexplicable en aquesta naturalesa ahont les idees se formulaven lentament, obscurament, ell sofria l'efecte abans d'adonarse de la causa. Una vegada digué: «Ara ell ja ha marxat a Amèrica». Y afegí. «Qui es el que ha marxat?» No's dava compte de que estava pensant en Raymond Pichard, qui en efecte, s havia anat a Filadelfia a cercar fortuna.

Tot això tenia lloch en l'exaltació d' un ensomni febrós.

Al dematí, ell estava molt fadigat. «No vagis a la oficina» li digué la senyora Charlerie. Ell respongué: «Val més que no hi vagi, tens raho». S'assegué en un silló y romangué inmòvil. Les seves idees eren més clares que les que havía tingut durant la nit anterior; compren-

gue que un mal pensament li havia vingut durant el somni y l'havia despertat. Mes ell no's dava comte de tot aixó, sino molt confusament. Segurament que pensava en Raymond Pichard y en Ferràn. Que podien tenir de comú Ferràn y Raymond Pichard? Al esmorsar menjà molt poch y no parlà d'aquesta questió, mes tot d'una, havent la senyora Charlerie nomenat per etzar al contar una historia de la seva joventut, al senyor Faurel, son primer mèrit el rostre bondadós de Charlerie s'animà en un esclat de joya.

—Ah! ah! digué'l bon home, girantse sobre'l respatller del silló, ja comprench, ja comprench.

Y comensà a riure tant alegre, tant forta y tant sincerament, que la senyora Charlerie y Ferràn no pogueren estarse de riure lo mateix que ell

—Ja'm recordo, continuà Simeó, deturantse a cada paraula pera riure a boca plena, he somniat ab lo que m'ha dit Raymond Pichard. Es precis que s ga molt bestia pera recordarme de les paraules d'aquell pillo. a la nit, mentres dormia. Peró es lo mateix, y ara estich molt satisfet de saber a que atenirme. Jo'm creva malalt. Oh! el bó del senyor Faurel jo l'estimava de tot cor. Y es

que ver[illegible] Richard [illegible] pogut [illegible] si jo siguès un [illegible] Gràcies a Deu [illegible] Vina a abrassar[illegible] Ferrànt Y [illegible] na anem a pendre un carruatge y en anirem a passejar al bosch de Bolonia

Aquesta jornada fou una de les mes felices de Simeó Charlerie. Ell reya sorollosament. En mitg dels Camps Eliseus se llensà al coll de la seva dòna y li besà en les dues galtes, devant de tothom. A voltes s'estava mirant al seu fill llargamant, massa fixament. «Ah! de [illegible] aleshores, jo perdo el cap! Que es bestia aquell Raymond Pichard!»

Y reya fins a trencarse.

—Mes en fi, que es lo que tens? li preguntava la senyora Charlerie.

Ell responia:

—Jo tinch la meva dòna y el meu fill. Y estava tot content.

Aquest fou el seu darrer jorn de benauransa complerta. El terrible pensament l'atormentava. El mal de totes maneres no li venia a llarchs intervals, no era aleshores més que intermitent. Mes aqueixos retorns, encare que poch frequents, l'omplien de tristor fins en els mateixos moments en que no hi pensa-

... Parlava menys, no jugava tant ab l'erran devegades, avans de dormirse s'oblidava d'abrassar a la senyora Charlerie

—Com devens tant serios! li deya sa esposa.

—Es que ja tinch edat, responia ell.

Y no tenia més que quaranta anys.

Ell mateix dient veritat, no s'imaginava que una idea pogués tenir tanta influencia sobre un home y era sincer al dir que's feya vell.

Quan lo que ell anomenava «la mania» l'atormentava, estava tot molest, però no inquiet; murmurava «No hi pensem mes» creia, en efecte, que no hi pensaria més.

Fins allavores l'idea no s'havia apoderat d'ell. Savia que provenia de Raymond Pichard, y l'aversió que l'inspirava el seu antich company, l'ajudava a resistir més vivament l'obse... de la que Pichard havia sigut causa primera.

Se repetia sovint ... me tider no ha pogut dir més que una mentida. Ha volgut apenarme, mes no ... ch pro... tonto pera donarli el gust de ferme malalt. Lo que ell m'ha contat no t... sentit. Es impossible que Ferr...n s'assembli al senyor Faurel; ho consultare ab el metge. Els metges bé suposo que sabràn més que'ls

cassadors. Y al capdevall [illegible] fora'l mal? Encara que Ferràn s[illegible]tlés al senyor Laurel no hi havia [illegible] qué planyers. Y això no impediria que la meva dòna fos la meva dòna, y el meu fill fos el meu fill. «Era una bella persona el primer marit de la meva esposa», y el petit no se li assembla gens, massa que ho sé que a qui s'assembla es a Clemensa!

Ja la anomenava altra volta Clemensa.

Malgrat això, ell no havia deixat d' esser amable ab la seva dòna, tendre ab el seu fill.

En apariencia era el mateix home, tant sols una mica més reposat. La senyora Charlerie no s'en adonava de les mirades que, d'amagat, ell dirigía a Ferràn.

Un diumenge, no havía sortit, la senyora Charlerie, entrant en el saló pera dirli que anava a fer una visita a una amiga, el sorprengué tancant vivament un armari.

—Que cerques aquí? li demanà ella

—Rés, un llibre, digué ell.

Y enrogí, perque mentia. Mes ella no's donà compte de la seva pertorbació, y presta a sortir, li oferí el front pera que'l besés.

—No t'emportes pas a Ferràn?

—No.

—Millor

—Per què?

—Perque jugarem junts.

Ella somrigué y s'en anà.

No era un llibre lo que Simeó cercava. Ell se'n recordava de que una vegada havia vist no savia ahont un retrat del senyor Faurel. Volía tornarlo a veure. Se'n recordava perfectament de la fisonomia de l'antich subquefe, estava convensut de que entre ella y la de Ferràn no havía cap punt de semblansa, però de tots modos volía asegurarse més encara. Y per això necessitava probes precises. Aquell retrat ahont podía estar? Furgà per tots els recons, sense èxit; ho preguntà a la minyona:

—Magdalena, haveu vist un quadro ab un march negre?

No s'atrevía a dir un retrat.

—Qué representa aquest quadro?

—Hi ha pintat un vell senyor.

No gosà anomenar al senyor Faurel perque Magdalena l'havía conegut.

—Jo no l'he vist, digué Magdalena.

Y ell tornà a buscarho.

—Es el retrat de papà Faurel lo que tu cerques? preguntà Ferràn qui jugava assentat en un recó.

—[illegible] que tu [illegible] papà F[illegible] [illegible] Simeó aco[illegible] al seu fill

—Papà Faurel [illegible] tu ho sabs be, [illegible] marit de la mamà.

Simeó se deixà caure sobre un [illegible] tenia tot el rostre suat. Se recorda de de que era ell mateix qui tenia [illegible] dir «papà Faurel», que l nen no teia altre cosa que repetir lo que havia sentit dir, malgrat això aquestes [illegible] li entraren dintre l cor, y re[illegible]

—Es absolutament necessari que jo trobi aquest retrat

—Es al meu quarto, penjat damunt del meu llit, dèu aborrirse [illegible] sempre al costat de la paret.

Uns moments despres, Simeó Char[illegible] davant de la finestra, tenia a son fill agafat per una ma y de l'altre sostenia el retrat del senyor Faurel

—Alguna semblansa! alguna. Ah! ah! es que mon Ferràn te acàs el nas rodó com una patata! No gens Vina fill meu que jo abrasso el teu nas. Ferràn es ros. Bestia de Pichard! Y aquesta boca! ni la més petita semblansa, rés, rés!

La mirada de Simeó no deixava d anar de la figura groguenca del retrat a la cara rosada de Ferràn.

—En la forma dels ulls, potser hi tè

algu[illegible] per exemple, es compl[illegible] diferent: Mon fill tè ls ulls bl[illegible] com Cl[illegible], y els ulls del retrat [illegible]. Ah! ¿no se diria que ls ulls del retrat son blaus també? No, es la [illegible] que m enganya. Jo m recordo de que l pobre Lazarel tenia els ulls grisos. [illegible] al front no se qué dir. Aquests [illegible] dessota les celles, els tè Ferràn? Si, els tè. Es singular, tot d un cop, jo no [illegible] cap semblansa, y ara, observant millor...

Lo pobre home, a forsa de mirar, havia arrivat a no veure.

—Però jo estich boig! estich boig! cridà agafantse el cap ab les mans, després apoyant el seu fill contra'l seu pit, sanglotà llargament sobre'ls cabells del nen admirat.

Passaren tres mesos. Simeó s'enflaquia, ja no tenia aquell rostre gras y dols ahont cap inquietut havia may deixat rastre. Al poch temps, parlava poch, acabà per no parlar gens. La senyora Charlers per fi s adonà del modo estrany, ab que ell mirava devegades a Ferràn. Dormia malament. Una nit, a travers de la paret, sa esposa'l sentí cridar repetides voltes: «Esplèndit! es esplèndit!» Ella's llevà y hi acudí. Simeó, dret en camisa, marxava a grans passes. Tant bon punt

com ell la vegé, corregué vers un reco del salo y 's deturà, com pera amagarlo, devant d'un objecte quadrat que estava apoyat al mur.

—Vesten! vesten! cridà, vesten, te dich, senyora Faurel.

La pobre dòna tingué por. Era la primera vegada que ell la parlava ab duresa.

—Perque'm dius senyora Faurel? digué ella plorant.

Corregué a ella y la prenguė entre sos brassos.

—Soch un dolent! Clemensa! Clemensa, perdónem!

Ella l cregué curat, però l'endemà, en tot el jorn, ella no pronuncià paraula.

L'idea fixa, en aquest obseur y apacible esperit, era com una inmensa aranya sobre'l mar, que lluita, brasseja y s'enfonsa.

Vingueren altres disorts. Un dia, la senyora Charlerie sense fixarse en l'adressa obri una lletra dirigida al seu marit. Aqueixa lletra venia del ministeri. Se l'informava de que, per motiu de les seves absencies massa frequentes y massa llargues, s'havien vist obligats a reemplassarlo Quan la senyora Charlerie, estupefacta, fini la lectura, senti en l'escala les passes del seu marit y llensantse vers la porta que s'obri sobtadament.

—l... veritat això? digué ella mostrantli l paper.

—Simeó devingué terriblement pàlid, no gosà dir, ni que si, ni que no, se posà tot ell a tremolar, després se calmà sortí corrent y no tornà fins que suposà a la seva dòna al llit y adormida.

Feya mol temps, en efecte, que S meó no anava casi may a l oficina. Assentat devant de la seva taula, inm vil, no podía resistir el pensament terrible, cada volta mes intim que furgava dintre seu. Anantsen reflexionaxa menys, y per conseguent, tambe sofria menys.

Després de la seva destitució, s'estava poch a casa perque temia els renys de la seva esposa, caminades senseobjecte, d un extrem a l altre de la vila, hocupaven totes les hores d aquells dies. Caminava sense tòrcer el seu camí, topant ab els vianants, y no evitant els carruatges sino per instant Els seus llavis se movieo y ell parlava tot baix «Aquest no es pas fill meu. Jo no'n tinch de fill Es el fill de l altre!» Una vegada una ventada se li emportà el capell, y ell no s adonà de que portava la testa nua. «Jo no hauria cregut may que això fos possible, y es veritat. Els savis deuen poguerho esplicar Ahir, sobre tot se li assemblava terriblement. Quan va venir a abrassarme jo tenia por». El sen-

timent que l [illegible] mentava era en [illegible] ob-cur. No comprenia perque aqueixa [illegible]-fiansa el feia sofrir, mes ell sofria. Quan tornava, al vespre, caminava calladament, esperant que no'l sentíssim, [illegible] intentava entrar en el saló ahont tenia l llit. Però la senyora Charlerie el descobria.

—Veyam, Simeó, parlem, tu estas malalt, que tens?

—Ell responia.

—Si, sí, jo tinch migranya, però j[illegible]'m passarà.

Y se posava a caminar a grans passes per l habitaci[illegible]. La seva esposa insistia.

—No vols veure a Ferràn avans d anarten al llit?

Ell caminava mes depressa y responia.

—Ja'l veig! ja'l veig sempre.

O bé s deturava y comensava a plorar. Al terho se trobava menys disortat.

S acabaren els diners. Ells no possehien res. Ja s havien acabat les pagues de Simeó, ab la plassa perduda, restaven sense recursos. Ella intentà trobar algunes influencies.

—Tu deuri s. digue, anar a veure l ministre.

Ell li respongué:

—Si'l senyor Faurel visqués encare, ell me recomanaría.

La pobre noia, per més que estigués lluny de suposar quin era el mal que atormentava a Simeó, sentia que hi havia en aquixa resposta quelcom que feya inútil tota replica. Ella callà y se resignà. Desde allavores, ella sentia davant del seu marit l esverament que inspiren els llargs y que està més próxim de lo que's pensa al produit per l'admiració Ella s'impressionà més de l'estranyesa de Simeó que no ho havia fet de la seva antiga bonhomia. Se tornà silenciosa. Axis entre l pare que no parlava y la mare que parlava poch el nen se feu taciturn. Aquella casa, en altre temps riallera estava trista.

Aqueixes tres persones anaven, venien, parlaven, sense adressarse ni una paraula ni un esguard. Ferràn, sobre tot, se'n va sobre una taula y no parlava especialment quan Charlerie hi era. Comprengué instintivament que en presencia del seu pare devia existir lo menys possible. Havia en el seu carrer una oficina auxiliar del Mont de Pietat, els veníns veyent entrar a la senyora Charlerie pel porch corredor, ahont al passar no s'atrevia a aixecar els ulls, entri tuda. Els armaris en poch temps restaren buids. Un jorn la senyora Charlerie, sempre rta dessota l abrich un objecte

volum[illegible], era l rellotge [illegible] ahont dos coloms ajunt[illegible] ab les ales entrobertes.

Simeo no s'adonà de la [illegible] d'aquella cosa, un temp[illegible] que li havia semblat molta part de la seva vida un simbol de la seva benauransa. [illegible]tia ab complerta indiferencia a la ru[illegible] de tot lo que havia sigut el seu or[illegible] la seva joya. No veia que'l seu pis se [illegible]moblaba poch a poch, que la senyora Charlerie portava un vestit tosch de [illegible] ordinaria, ella altre temps tant [illegible] aquella, y que Ferran, al que [illegible] vestit de *zouave*, duya els pantalons [illegible]tufat dels genolls. Ell mateix que havia tingut sempre gran cura de la seva persona, anava [illegible]biement vestit, portava un vestit d'estiu, vell y usat pera córrer sota la pluja d'hivern. Feia quatre mesos que no s'havia afeitat. Aquella barba que s'deixava creixer per primer cop en la seva vida y que era grissa y rebel, sos cabells en desordre, els seus ulls un temps plàcids, y que aleshores s'encenien ab un esguard fixe y ferotge, ses galtes arrugades, la pell esgrogueida per la bilis, li donaven un aire que sovint espantava a la senyora Charlerie.

S'havia tornat dur de geni. Un jorn, sense rahò, després de haverlo esguardat

llargament, prenguè a Ferràn per l'espatlla y li pegà en la cara. En la malaltia de Charlerie la crisis s'apropava. Una cosa que sorprenguè molt a la senyora Charlerie fou que un jorn, cercant dins d'un armari uns draps que volíen vendre, troba el retrat del senyor Faurel, sense march, desfet. ella cregué veure senyals de dents en les bandes de roba que penjaven sa y enllà Ella sentí allavores certes inquietuts. Després indiferenta, se diguè. «Deuen esser les rates».

Un matí reberen una lletra. se ls convidava a dinar.

—No hi anirem pas diguè la senyora Charlerie.

Simeó no sortí de casa en tot el dia. Restà assentat prop de la xemeneya apagada. Semblava meditar profondament. Quan fou l'hora:

—Y be! anem, diguè.

Y afegí:

—Son uns antichs amichs; jo trobaré a casa d'ells a algu que m'ha promes un empleu.

Aqueixes paraules decidiren a la senyora Charlerie. ella cregué un instant que'l seu marit se donava vergonya de la seva ociositat. Ella ensajà d'arreglarse ab robes velles que no havien volgut al

Mont de Pietat, mes quan se posà a vestir a Ferràn Simeó li digué:

—No, a la casa ahont anem no volen nens.

—Hi ha gents, digué ella, que no volen nens?

—Si, y tenen rahó da ferho

Ferràn se deixà ficar al llit sense oposarshi. La tristesa en mitg de la qual vegetava, havia abatut de tal modo la seva vitalitat, que no s havia fixat alegrantse, en que tenia de menjar fora de casa.

A taula, Charlerie estigué extraordinariament alegre. Menjava, bebia, somreia a la seva veina y fins feu un xisto. Als postres proposà cantar una cansó. La senyora Charlerie no savia que pensar.

—L'assumpte deu anar molt bé? li digué ella quan se desocupà la taula.

—Oh! molt bé, admirablement bé.

S acostà a la senyora de la casa, li digué que's veya precisat a absentarse durant uns instants, que no deixaria de tornar avans de les deu y que li pregava que l'excusés. La seva esposa se'l mirava admirada. Ell li besà'l front, dientli:

—Esperem.

Y sortí xiulant un aire de dansa

Pel carrer caminava balancejantse com un *bon vivant* que s'aixeca de taula.

«Tenen un vi esplendit en aquesta casa», se deia. Portava el capell sobre l'orella y feya el molinet ab el bastó. Hi havia certa relació entre el seu modo de caminar y el de Raymond Pichard son antich company. Arribà als passeigs y's perdé somrient entre els vianants. Passà una dona prop seu, ell se detura pera esguardarla y pensà. «Oh! oh! es precis donarse bona vida». Estava verament del millor humor. Semblava decidit a divertirse. Entrà en un cafè, y al demanarli el mosso: «Què es lo que desitja el senyor» ell respongue: «Doneume alguna cosa de lo més fort que tingueu». El moso s'estranyà. Charlerie esclatà a riure.

—Bé, pensà'l moso, vetaqui un que no cerca pas la melangia.

Li serviren un vas de rom.

—Lo millor que hi ha a fer, se digué ell, es pendre un partit. El passar la vida en un continuu desesper no concluirà a res. Es precis finir ab les coses que'ns enutjen. Després que m'he decidit, que he estat alegre com un aucell. Raymond Pichard no s'en haguera pas preocupat com jo. Raymond Pichard, vetaqui un home fort.

Quan s'hagué begut el vas de rom, pensà que no tenia ab què pagarlo. No

era que s'hagues oblidat, o perdut la seva bossa; feya vintiquatre hores que no hi havia cap diner a casa seva.

—Oh! oh! sera divertidíssim, me disputaré ab el mosso, anirán a cercar la policia: me conduirà a la prevenció. Es deliciós.

Y se posà a riure tant alt, que una noya rossa que estava assentada al seu costat, pera entrar en conversa, li digué «Oh senyor! esteu molt alegre?» Ell no respongué, tenia una idea. S'aprofità d'un moment en que'l mosso que l'havia servit estava ocupat en un altra banda, obri la porta y's posa a córrer rient com un boig.

—Oh com l'he enganyat. Jo crech que Raymond Pichard estaria content de mi. L'atrapat serà el mosso quan s'adongui de que ja no soch allà. Lo que he begut deu costar al menys deu sous. Està molt bé! Jo he robat deu sous, es deliciós.

Quan estigué un poch lluny deixà de córrer.

—Ara, se digué ell, es precis pensar en les questions formals. Jo'm diverteixo, jo'm diverteixo, es el comic que'm faig, mes jo seré encare mes content tot d'una.

S'orientà, y seguí el carrer de Richelieu. Caminava parlant en veu alta

—[illegible] al present [illegible] un [illegible] rahó. La [illegible] de [illegible] guanys [illegible] de sopa [illegible] Es preus [illegible] bara [illegible] a casa d'Amèrica. [illegible] Farem [illegible] ferem [illegible]

[illegible] at ja a casa seva y [illegible] La porta de la porteria era oberta [illegible] la porta [illegible] casta [illegible] via [illegible] en companyia de quatre [illegible] veines.

—[illegible] dique. [illegible] que [illegible] un convent [illegible] mal [illegible] el disfrutar dels [illegible] les gents [illegible] y tristes son [illegible] Oh quines tres [illegible] es mes [illegible]

—[illegible] vostre servey [illegible] Charlerie.

—No diré que no. Fan un olor que [illegible]

—[illegible] acceptareu també un vas de vi.

—¿ Perque no? Y [illegible] an hague [illegible] que [illegible] en [illegible] e vos- [illegible]

[illegible] se [illegible] paja fins el seu [illegible] *La Farid n-* [illegible] porta la tanca, y [illegible] encenge

un llum que hi havia damunt d'una taula de l'avant cambra

—Ja fa molt temps, pensà, que no estava tant alegre quan tornava a casa

Semblava tot content, en efecte. Els seus ulls brillaven dolsament. Feya mil gestos inútils com els dels nens que s divierteixen. Falta poch pera que s poses a saltar a peu coix. Pera arrivar al saló, s'havia d'. travessar el menjador, s'hi deturá un instant, cercà qualque cosa—vi pot esser,—y tornà a caminar. Cantava.

Tant qu'on le pourra,
Larirette
L'on se damnera.
Larira.

En la seva joya, assajava de recordar totes les cansons que havía apreses. Pero no arrivà fins al saló. Ab el llum a la mà, obrí la porta de la cambra ahont dormia el seu fill. Era una habitacio ab una sola finestra que donava al pati. entrà y s' apoya al llit no gaire mès gran que un bresol. El nen dormía, els seus cabells llarchs y rossos s'extenien sa y enllà del coixí.

—Que es bonich un nen dormint! Jo he adorat sempre als infants. Ja fa molt temps que jo no he dormit, mes are ja dormiré tranquil. Veyam, no s pot per-

dre temps que m sembla que vol despertarse.

S'acostà mes encare, y tenint sempre'l llum a la mà, descobri ab l'altre'l cobrellit de Ferràn. El pit fret y pàlid del nen aparegué tot nú.

—Quina pell més blanca! se digué.

Y s'inclinà sens dubte pera abrassar al seu fill. Tenia a la mà una cosa que havia tret de la seva butxaca, era un ganivet de taula.

—Tu pots compendre, petit Fauvel, que jo sento infinit l haver d'arrivar a aquet extrem, mes no se ferho d'un altre manera. Jo he estat molt temps desgraciat. No es agradable, haver tingut un nen que's troba esser l infant d'un altre, y justament d'aquell altre que avans vostre... Però tu ets petit massa petit pera compendrem, y jo t ho esplico massa malament. Si Raymond Pichard fos aqui ell t ho explicaria, ell... Lo que hi ha de cert es que es necessari que això acabi. Jo vaig a dormir y a darme bona vida. Mentres tu sigues aquí, es impossible. Aixi, jo vaig a matart . Jo ho sento, per que t estimo molt. Oh! oh! qui es qui dormirà més tranquil? Qui farà el sort demà quan se l cridi pera esmorsar? Es el petit Faurel».

Y Simeó, l'esguard brillant, ab un

riure maliciós, abaixà lentament el ganivet vers el pit palit de l'infant

—Charlerie! Charlerie! Ja has arrivat? Ahont ets?

Cansada d'esperar al seu marit la senyora Charlerie havia vingut tota sola Agitada de certa inquietut, atravessà ràpidament el menjador y entrà en la cambra de Ferràn. Simeó, ab el soroll, s'havia girat. Devingut tot d'un cop, d'una palidesa mortal, els ulls fòra del cap, la boca oberta, mirava a la seva esposa estúpidament

—Que fas aqui? digué ella, presa d'un terrible espant

Aleshores ell tingué por, se posà a donar crits d'esglay, y com una bestia enganyada correguè d'una banda a l'altre de la cambra cercant refugi L'infant despertat acabà de fer crèixer el terror de Charlerie.

—Faurel! Faurel! cridà.

Saltà vers la finestra, la obri d'una revolada y d'un salt se llensà en la fosca anant ab el llum a la mà.

Alguns instants més tart, quan els veins acudiren, atrets pels crits de la senyora Charlerie, anaren a cercarlo abaix al pati. Ja era mort. Sortosament.

Traducció de V. en Solé

BIBLIOTECA "DE TOTS COLORS"

[illegible]

[illegible] pobres [illegible]
[illegible] Mattern

Preu: 1 pta.